RINGERIKE KOMMUNE

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2021-2030

Vedtatt i kommunestyret 30.09.2021 sak 144/21

SLAGORD

Ringerike – nærmest det meste

VERDIER

N	NYSKAPENDE	Vi skaper nytt for å levere bedre tjenester. Når det er nødvendig endrer vi arbeidsmåter, rutiner, struktur og praksis.
Æ	ÆRLIG	Ærlighet styrker omdømme og tillit både internt og eksternt. Vi er pålitelige som mennesker og som organisasjon.
R	RESPEKTFULL	Vi er respektfulle i møte med kollegaer, innbyggere og næringsliv. Alle som møter oss blir sett, lyttet til og tatt på alvor.

Innholdsfortegnelse

Forord 3
Innledning 4
- Om kommuneplanen 4
- Samarbeid for å nå målene 4
- Planens oppbygging 5
Status – hvordan står det til i Ringerike? 6
- Økonomisk og sosialt 6
- Klima- og naturmiljø 7

Våre overordna samfunnsmål
Samarbeid for å nå målene 8
Økonomisk bærekraft 12
- Mindre ulikhet 13
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst 15
- Industri, innovasjon og infrastruktur 18
Sosial bærekraft 20
- Bærekraftig by og lokalsamfunn 21
- God helse og livskvalitet 25
- God utdanning 28
Bærekraft for klima og naturmiljø 30
- Livet på land 31
- Stoppe klimaendringene 35

Arealstrategi 41
Kart 46
Veien videre 56

Forord

Samfunnsdelen er vår overordna plan for hvordan vi skal utvikle samfunnet vårt fram mot 2030. Vi håper du vil være med å samarbeide om nå målene våre for Ringerikssamfunnet. Vi har valgt å la FNs bærekraftsmål peke ut retningen for utviklingen vi ønsker. Gjennom samarbeid skal vi øke både økonomisk og sosial bærekraft, og bærekraft for klima og miljø. Ringerike skal være et inkluderende samfunn, hvor vi sammen skaper gode, aktive liv. Vi ønsker mindre ulikhet i samfunnet, og vi skal være et kraftsenter for et arbeidsliv med høy verdiskapning. Vi ønsker et samfunn og et næringsliv som gjør grønn omstilling og smart ressursbruk til sitt fortrinn, og hvor vi ikke går ut over de økologiske tålegrensene til jorda vår. Vi skal skape et Ringerike som er et enda bedre sted å bo, jobbe og besøke.

Ringerike har mange muligheter. Vi har flott natur, med store innsjøer, elver, vassdrag, skoger og fjell. Vi er en stor skog- og jordbrukskommune, noe som gir et godt grunnlag for lokal matproduksjon, grønt frilufts- og reiseliv og grønn teknologi. Vi har kort avstand til hele det sentrale Østlandet og hovedflyplassen på Gardermoen. Om få år er Hønefoss bare 25 minutter unna hovedstaden med tog. Vi legger til grunn i vår planlegging for Ringerike at Ringeriksbanen kommer. Vi har investert i nye skoler og viktig infrastruktur, og er klare til å ønske mange nye innbyggere velkommen.

Vi har store muligheter for videre utvikling av næringsliv og arbeidsplasser. Vi skal skape vekst og vi skal utvikle Hønefoss videre som regionhovedstad, universitetsby og stasjonsby på Ringeriksbanen. Ringerike har også et rikt kulturliv for både innbyggere og besøkende. Samtidig har vi også noen utfordringer. Det økologiske fotavtrykket er stort, og det er sosioøkonomiske utfordringer med barn og familier med trang økonomi, unge uføre og arbeidsledige og innbyggere med dårligere fysisk og psykisk helse.

Dette er utfordringer vi må løse sammen. Kommuneplanens samfunnsdel er vårt veikart som forteller oss hvordan vi kan skape et godt samfunn for alle. Planen setter de viktigste målene Ringerike kommune og samfunnet vårt skal strekke seg mot i årene som kommer. Planen viser også hvordan kommunen i samarbeid med andre skal nå målene.

I arbeidet med denne planen, har vi samarbeidet tverrfaglig i kommunen – både i administrasjonen og politisk. Vi har også involvert innbyggere og aktører gjennom ulike medvirknings-aktiviteter. Vi har fått mange gode innspill som har styrket og forbedret planen vår.

Jeg vil takke alle involverte for engasjementet og deltakelsen, og gleder meg til fortsettelsen. La oss samarbeide om å nå målene!

Ordfører i Ringerike kommune, Kirsten Orebråten.

Om kommuneplanen

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i kommunen, og styrer både samfunnsutviklingen og kommunens tjeneste-utvikling.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, og FNs bærekraftsmål, ligger til grunn for kommunens plan-legging. Vi har valgt ut ni bærekraftsmål som satsingsområder for Ringerike. Kommuneplanens samfunnsdel konkretiserer lokale mål innenfor disse bærekraftsmålene. Samfunnsdelen inneholder en arealstrategi som gir overordna føringer for arealutviklingen.

Kommuneplanen har et perspektiv fram mot 2030. Vi har valgt 2030 for å ha samme tidsperspektiv som FNs bærekraftsmål og nasjonale klimamål. Samtidig er det viktig å understreke nødvendigheten av å tenke i et enda lengre tidsperspektiv i all samfunnsplanlegging.

Samarbeid for nå målene

Ringerike kommune kan ikke løse utfordringene alene. For å nå målene, vil det kreves en felles innsats fra alle i Ringerikssamfunnet. Kommunen kan legge til rette for at innbyggerne kan leve gode og bærekraftige liv, men det viktigste arbeidet gjør imidlertid hver enkelt selv i egen hverdag.

Som organisasjon, må Ringerike kommune jobbe helhetlig og tverrsektorielt. Kommunen har ulike roller, ansvar og virkemidler. Ringerike kommune er blant annet samfunnsutvikler, tjeneste-leverandør og myndighetsutøver. Som samfunnsutvikler, skal kommunen legge til rette for en helhetlig og samordna sam-funnsutvikling. Som tjenesteleverandør, har kommunen ansvar for å levere gode tjenester til innbyggerne. Som myndighetsutøver, skal kommunen ivareta samfunnsmessige interesser i henhold til lover og forskrifter samt avveie ulike hensyn.

Planens oppbygging

Våre overordna samfunnsmål er inndelt i fire kapitler; Et kapittel om samarbeid for å nå målene, og et kapittel for hver av de tre bærekraftsdimensjonene: økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og bærekraft for klima og naturmiljø.

Våre ni utvalgte bærekraftsmål, er sortert inn under disse dimensjonene.

For hvert bærekraftsmål har vi satt lokale hovedmål, delmål (sånn vil vi ha det) og strategier for hva kommunen skal gjøre for å nå målene (kommunen skal). Hovedmål og delmål er formulert ved å beskrive hvordan vi vil ha det i Ringerike i framtida.

Samfunnsdelen setter mål både for kommunen som samfunn, og kommunen som organisasjon. Når vi skriver Ringerike kommune i målene, betyr det at målet gjelder for Ringerike kommune som organisasjon. Når vi skriver bare Ringerike, betyr det at målet gjelder hele Ringerikssamfunnet eller hele kommunens areal.

Bærekraftsmålene henger sammen på ulike måter. En strategi under et bærekraftsmål, kan bidra til å oppfylle mål også på andre områder. Under hvert hovedmål er det derfor illustrert med ikoner (med hvit bakgrunn) hvilke andre bærekraftsmål strategiene også kan bidra til å oppfylle.

Kommuneplanens samfunnsdel har tre bakgrunnsdokumenter som gir mer detaljert bakgrunn for innholdet i samfunnsdelen:

- Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030
  - Bakgrunn for mål og strategier.
  (Detaljert om bakgrunnen for de enkelte mål og strategier).
- Medvirkningsrapport - Dokumentasjon og resultater fra gjennomført medvirkning.
- Arealstrategi og bærekraftig mobilitet
  - Bakgrunn og utdypende informasjon.

Status – hvordan står det til i Ringerike?

Målene i kommuneplanen er valgt ut med bakgrunn i de utfordringer og muligheter Ringerike har, samt våre utvalgte bærekraftsmål. I dette kapittelet gir vi et overblikk over hvordan det står til i Ringerike – både økonomisk, sosialt og i forhold til vår påvirkning på klima og naturmiljø.

Økonomisk og sosialt

Kommuneplanens samfunnsdel har blitt utarbeidet i samme tidsperiode som koronapandemien (covid-19) har preget samfunnet vårt. Koronapandemien har gjort at innbyggere, næringslivet, kommunens helse- og omsorgstjenester, skoler og barnehager har måttet tilpasse seg skiftende smittevernstiltak og begrensninger. Pandemien har spesielt påvirket de mest sårbare blant oss. Mange barn, unge og voksne som allerede kjente på en utfordrende hverdag, har opplevd ekstra påkjenninger i denne perioden. Næringslivet har blitt skjevt rammet. Koronapandemien har forsterket ulikheter i samfunnet vårt. Arbeid med økonomisk og sosial bærekraft, sammen med innovasjon og grønn omstilling, vil være sentrale oppgaver i tiden på vei ut av pandemien.

Norge er et privilegert land med mindre økonomiske og sosiale forskjeller enn mange andre land. Likevel har vi forskjeller også her. Noen barn kommer til verden i en familie med dårlig råd, og noen barn opplever rus og vold i hjemmet. I enkelte familier kan én eller flere ha fysiske funksjonsnedsettelser eller psykiske utfordringer. Dette påvirker oss både i oppveksten og ellers i livet. I mange tilfeller påvirker dette både helse, utdanning, arbeid og økonomi. Ringerike har i dag et noe lavere utdannings- og inntektsnivå, en høyere andel unge uføre og arbeidsledige samt en relativt høy andel med livsstilsrelaterte sykdommer sammenliknet med landsgjennomsnittet. Dette er utfordringer som handler om fysisk og psykisk helse. Helseutfordringene kan føre til både sosiale og økonomiske belastninger på individ- og samfunnsnivå.

Kommunen skal bidra til at alle innbyggere har mulighet til å leve et godt liv uavhengig av individuelle forutsetninger. Forebyggende arbeid er avgjørende. Det vil være viktig å investere i et barnehage-, skole- og fritidstilbud av høy kvalitet. Barn og unge skal oppleve gode rammer for trygghet, utvikling, læring og livsmestring både i dag og i framtida. Ringerike har i de senere årene satset sterkt på fornyelse av skolene. Nye barneskoler ble åpnet på Benterud og Ullerål i 2019 og 2020, flere skoler i tettstedene er pusset opp eller skal renoveres og nye Hov ungdomsskole er planlagt åpnet i 2023.

Historisk har Ringerike sysselsatt flere høyt utdannede innen industri, skognæring og i Forsvaret. De siste 20 årene har flere store hjørnesteinsbedrifter blitt nedlagt i regionen, og mange arbeidsplasser har blitt borte. Det er viktig å skape et variert næringsliv med høy lokal sysselsetting og økt verdiskaping. Flere yrkesaktive med høyere utdanning, høy lønn og høy skatteinngang, er nødvendig for å legge grunnlag for høyere verdiskaping og bedre kommunale tjenester og tilbud.

Ringerike har tradisjonelt vært en landbruks-, industri- og handelskommune. Naturgitte ressurser innen landbruk og råstoffutvinning har bidratt med mange arbeidsplasser. Av Ringerikes areal på totalt 1552 km^2, er ca. 1191 km^2 produktiv skog og ca. 77 km^2 dyrka mark. Skogbruksnæringen og treforedling har vært viktig gjennom hele Ringerikes historie, og har fortsatt et stort potensial i framtidas lavutslippssamfunn. Fem prosent av Ringerikes landareal er dyrka mark, og de beste arealene for matproduksjon (korn, potet, grønnsaker og frukt) ligger i tilknytning til Hønefoss.

Vekstbarometer 2020 for Ringeriksregionen, viser store utfordringer for deler av næringslivet i Ringerike grunnet koronapandemien (en reduksjon på 108 arbeidsplasser, 0,75 prosent). På tross av dette, skjedde det likevel mye spennende næringsutvikling i kommunen. Flere nye næringsaktører har etablert seg, mange bedrifter vokser og det utarbeides flere større reguleringsplaner for næring. Det er også høy aktivitet for utbyggingsplaner i og nær Hønefoss, blant annet på grunn av forventninger om Ringeriksbanen, befolkningsvekst og fordi byplanen for Hønefoss har gitt viktige avklaringer. Ringerike kommune har de siste årene gjort store investeringer i infrastruktur i alle sektorer, for å være klar til å ta imot forventet innbyggervekst. I tillegg til de nye skolene nevnt tidligere, kan blant annet nye Heradsbygda omsorgssenter trekkes frem sammen med nytt vann- og avløpsanlegg på Monserud som gir kapasitet til nesten 50 000 innbyggere.

I årene framover vil andelen eldre øke, og dermed også behovet for helse- og omsorgstjenester. Samtidig vil det bli færre yrkesaktive

som bidrar til å finansiere disse tjenestene. Dette utfordrer kommunens økonomiske bærekraft, og vår evne til å yte tjenester av tilstrekkelig kvalitet til innbyggerne våre. Dette krever at vi som kommune må planlegge for hvordan vi organiserer og leverer tjenestene våre, og hva slags kompetanse vi har behov for i framtida. Vi må prioritere innsatsen vår og tenke nytt. Forebygging, lavterskeltilbud, tidlig innsats og samarbeid mellom ulike aktører, vil være en bærekraftig satsing for Ringerike på lang sikt. Innbyggerne som holder seg friske og selvhjulpne lengst mulig reduserer behovet for helse- og omsorgstjenester, eller utsetter tidspunktet for når behovet oppstår.

God folkehelse, og færre innbyggere med behov for helse- og omsorgstjenester, gir bedre kommuneøkonomi og mulighet for gode tjenester i alle sektorer. Gjennomføring av kvalitetsreformen *Leve hele livet* blir viktig for å sikre alle innbyggere en god og trygg alderdom.

Hver enkelt innbyggers innsats i eget liv, og samarbeid mellom ulike samfunnsaktører, blir viktig i tiden framover for å skape god folkehelse og livskvalitet hos alle aldre. Det vil være viktig å ha gode, helsefremmende offentlige rom som parker og lekeplasser, natur- og grøntområder og gang- og sykkelveier.

Klima og naturmiljø

Ringerike er en fjell-, skog- og vassdragskommune med naturverdier både for livskvalitet, friluftsliv, naturmangfold og næringsutvikling. Over halvparten av kommunen er friluftsområder som er verdsatt som svært viktige eller viktige. Krokskogen, Holleia, Vikerfjell og Eggemoen er de største blant disse, mens nærturområder i og nær Hønefoss og tettstedene også har høy verdi for folkehelse og livskvalitet. Utfartsporter som Ringkollen og Damtjern, gir adgang til hele Oslomarkas mylder av stier, løyper og turmål. Vikerfjell er Oslos nærmeste høyfjell, og har et av landets største naturreservat, flere fjelltopper over 1 000 meter og flotte turmuligheter sommer som vinter. Ringerikes vassdrag og innsjøer har verdifulle naturkvaliteter og vi har flere våtmarksområder med internasjonal verneverdi. Hønefossen og meandrerende elver gjennom sentrum, bidrar til å gi Hønefoss sitt særpreg. Kulturlandskapet har stor verdi for identitet, kulturhistorie og naturmangfold.

Ringerike har store naturverdier å forvalte. Utbygging av Ringeriksbanen, ny E16, nye broer og veier samt tilhørende befolknings- og næringsvekst, gjør at valg av stor betydning skal tas innen arealforvaltning i tiden framover. Utbyggingen av Ringeriksbanen og E16 vil påvirke både matjord og naturverdier, dette gjør at vi må være restriktive med inngrep i tilsvarende verdier andre steder i Ringerike. Kommunen har som planmyndighet et ansvar for bærekraftig forvaltning av arealer som er viktige for naturmangfold, matproduksjon, friluftsliv, naturlig karbonlagring og robusthet mot klimaendringer.

Kompakt by- og tettstedsutvikling og fortetting framfor utbygging av nye områder, kan redusere press for å bygge ut naturområder og dyrka mark. Arealbeslag er den største trusselen mot naturmangfold i Norge i dag. Samtidig kan en kompakt arealutvikling redusere transportbehov, gi mulighet for et bedre kollektivtilbud og gjøre at flere i Hønefoss og tettstedene kan ha en aktiv hverdag hvor de går eller sykler. Over halvparten av klimagassutslippene som slippes ut innenfor Ringerikes kommunegrenser (direkte klimagassutslipp) kommer fra veitrafikk. Også innad i Hønefossområdet blir 75 prosent av reisene våre gjennomført ved bruk av bil – selv korte reiser.

For å redusere klimagassutslipp, og skape mer liv i sentrum av Hønefoss og tettstedene, må vi i større grad enn før styre arealutviklingen og endre transportvanene våre. Vi må legge til rette for at flere som bor nært jobb, skole og fritidsaktiviteter, kan velge å sykle, gå eller ta kollektivt i hverdagen. Samtidig er Ringerike en langstrakt kommune, og det må være lettvint å velge nullutslippskjøretøy for de lengre reisene.

Ringerike må, i likhet med resten av verden, omstilles til et lavutslippssamfunn. Innen 2050 må verdens utslipp være netto null for å nå 1,5 graders-målet. Våre tre største kilder til direkte klimagassutslipp i Ringerike i dag er; veitrafikk, annen mobil forbrenning (traktorer, anleggsmaskiner og andre dieseldrevne motorredskaper) og jordbruk. I tillegg skaper vårt forbruk av varer og tjenester, produsert utenfor kommunen, store utslipp. Det totale klimafotavtrykket fra det private forbruket til innbyggere i Ringerike, er nesten tre ganger så høyt som klimagassutslippene som skjer innenfor kommunegrensene våre. I tillegg kommer klimafotavtrykk fra næringsliv og offentlige virksomheter. En viktig utfordring framover blir derfor å redusere de direkte klimagassutslippene i Ringerike, og samtidig redusere det totale klimafotavtrykket til Ringeriks-samfunnet utenfor kommunegrensene.

Klimaendringer gjør at det i årene framover er forventet kraftigere og hyppigere styrtregnepisoder, og større og hyppigere regnflommer. Dette øker også risikoen for løsmasseskred. Mange områder i Ringerike har marin leire og stedvis kvikkleire. Vi må ruste kommunen for å takle økende risiko for flom og skred, og økende utfordringer med overvannshåndtering.

Ringerike har en stolt industrihistorie, men forurensing fra industri og deponier har gitt miljøgifter i naturen. Forurensning til vann og vassdrag kan blant annet komme fra grave- eller byggearbeider i forurenset grunn nært vassdrag, avrenning fra landbruk og lekkasjer fra avløpsanlegg. Det er en betydelig oppgave å både hindre ny forsøpling og forurensing, og aktivt rydde opp i eksisterende naturmiljøproblemer.

1 Samarbeid for å nå målene

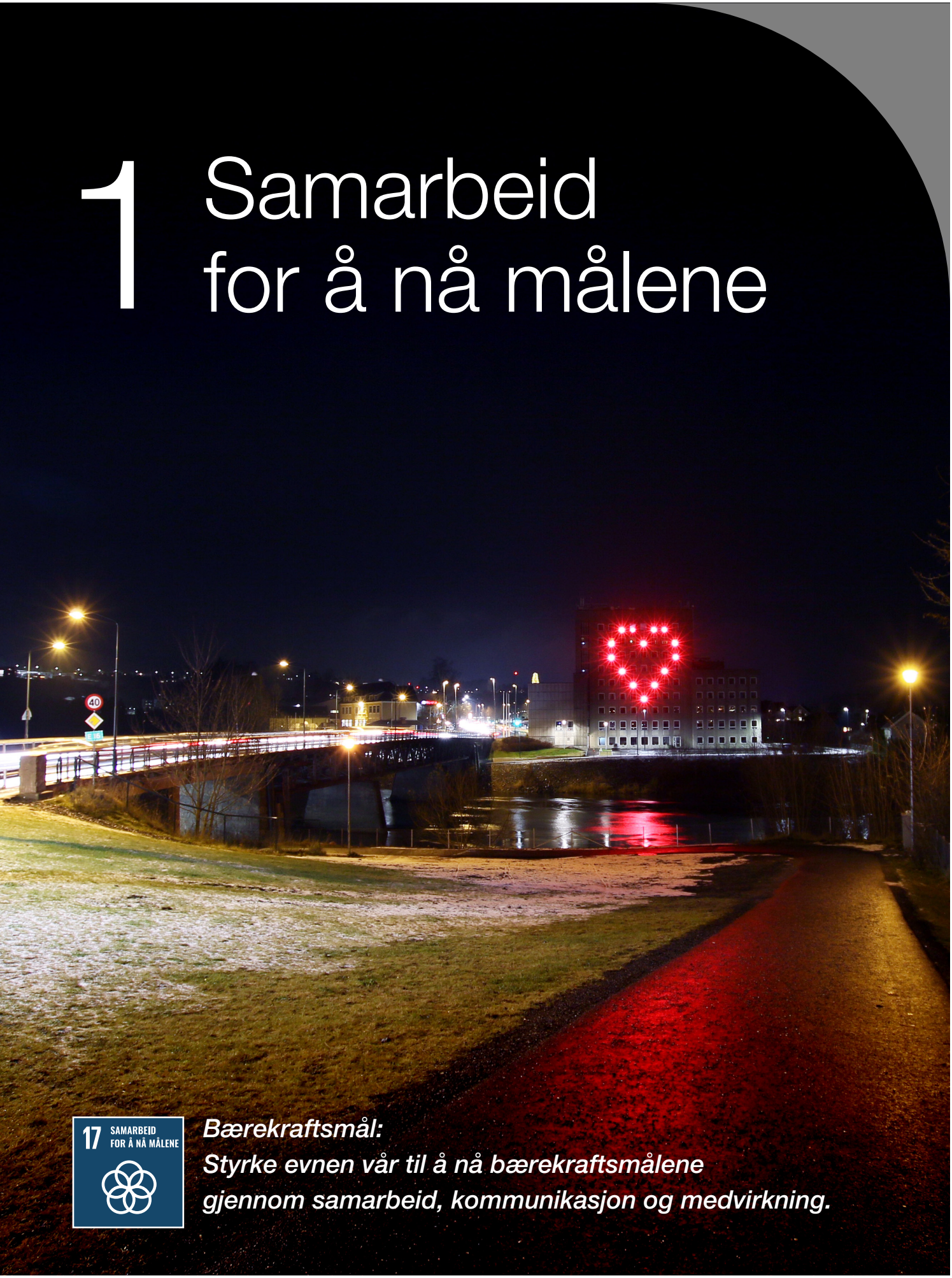

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Bærekraftsmål:
Styrke evnen vår til å nå bærekraftsmålene gjennom samarbeid, kommunikasjon og medvirkning.

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

HOVEDMÅL 1.1.

Ringerike har et aktivt lokaldemokrati hvor vi finner løsningene for en bærekraftig samfunnsutvikling og god folkehelse sammen.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
10 MINDRE ULIKHET
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
1.1.1. Ringerike er et samfunn med høy grad av åpenhet, deltagelse og muligheter for medvirkning for alle.	- Kommunisere tydelig med innbyggere, frivillighet og andre om hvordan de kan delta i og påvirke lokaldemokratiet. - Videreutvikle digitale løsninger som bidrar til informasjon, dialog og medvirkning. - Tilpasse informasjon og medvirkning til relevante målgrupper, slik at alle berørte og interesserte kan komme til orde. - Ha et godt samspill mellom de folkevalgte og kommuneadministrasjonen.
1.1.2. Vi har en kultur for læring, deling og samarbeid, hvor vi har tillit til hverandre og tar ansvar sammen. 1.1.3. Vi har en aktiv og mangfoldig frivillig sektor, som kommunen samarbeider godt med.	- Være en tilrettelegger og pådriver for samarbeid og samskaping med frivillighet, ideelle organisasjoner, innbyggere, næringsliv, offentlige myndigheter og andre. - Sørge for at vi har møteplasser og arenaer for samarbeid. - Gjennomføre reformen Leve hele livet. - Følge opp frivillighetsstrategien. - Bruke tilskuddsordninger for å kunne gjennomføre ulike prosjekter og tiltak, gjerne i samarbeid med andre aktører.
1.1.4. Ringerike kommune samarbeider regionalt og interkommunalt for å skape robuste, helhetlige og effektive løsninger.	- Ha en aktiv rolle i samarbeidet i Ringeriksregionen, Viken, Osloregionen og andre relevante samarbeidsfora.
1.1.5. Ringerike kommune har digitale løsninger som forenkler kommunikasjonen, og sikrer effektiv samhandling på tvers av sektorer og tjenesteområder.	- Satse på digitalisering for å understøtte gode og effektive tjenester. - Bruke digitale samhandlingsløsninger både internt og i dialogen med innbyggere og næringsliv. - Bidra til å øke den digitale kompetansen hos innbyggere, folkevalgte og ansatte.

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

HOVEDMÅL 1.2.

Ringerike kommune har ansatte som i fellesskap gir gode tjenester, når kommunens mål, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
4 GOD UTDANNING
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
10 MINDRE ULIKHET

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
1.2.1. Ringerike kommune arbeider systematisk og målrettet for å sikre god kvalitet i tjenestene.	- Jobbe etter prinsipper om kontinuerlig kvalitetsforbedring. - Ha virksomheter som arbeider systematisk for å nå kommunens mål.
1.2.2. Ringerike kommunes ansatte og folkevalgte opptrer etisk og profesjonelt ansvarlig.	- Etterleve kommunens etiske retningslinjer. - Arbeide mot korrupsjon. - Ivareta informasjonssikkerhet og personvern i alle tjenester.
1.2.3. Ringerike kommune jobber tverr-faglig og samarbeider på tvers av sektorer og tjenesteområder, for å ha best mulig løsninger og tjenester.	- Legge til rette for mer og bedre samarbeid på tvers av tjeneste- og fagområder.

2 Økonomisk bærekraft

10 MINDRE ULIKHET

Bærekraftsmål:
Redusere ulikhet i Ringerikssamfunnet.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Bærekraftsmål:
Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Bærekraftsmål:
Bygge solid infrastruktur, fremme innovasjon og et inkluderende, bærekraftig næringsliv.

10 MINDRE ULIKHET

HOVEDMÅL 2.1.

Ringerike er et inkluderende og mangfoldig samfunn med mindre økonomiske forskjeller, der alle innbyggere føler trygghet og tilhørighet.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 4 GOD UTDANNING · 8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST · 11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN · 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.1.1. Vi har mindre sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet, og ingen barn vokser opp i fattigdom.	- Prioritere arbeid med å redusere sosiale helseforskjeller, og sørge for at folkehelseinnsatsen når de med høyest helserisiko. - Jobbe for å få ned antall barnefamilier med vedvarende lavinntekt. Se også mål og strategier under hovedmål 2.3, 3.5, 3.7, 3.8 og 3.9.
2.1.2. Alle har et trygt og godt sted å bo, og flest mulig eier egen bolig.	- Ha en helhetlig boligpolitikk for folk i alle livsfaser, og med ulik bakgrunn og ressurser. - Ha tilstrekkelig antall utleieboliger til innbyggere med behov og ønske om dette. - Bruke sin rolle som planmyndighet og eiendomsaktør for å sikre tilstrekkelig og variert boligbygging og gode boligsosiale forhold.
2.1.3. Ringerike er et inkluderende og mangfoldig samfunn, som aktivt motvirker ensomhet og utenforskap og hvor alle har like muligheter, uavhengig av alder, kjønn, legning, funksjonsevne, etnisitet, religion, bakgrunn og ressurser.	- Skape miljøer som blander ulike innbyggergrupper gjennom arealplanlegging og utvikling av kommunens eiendommer. - Legge til rette for gode møteplasser for alle grupper i samfunnet. Se også mål og strategier under hovedmål 3.5, 3.7, 3.8 og 3.9.
2.1.4. Ringerike er et tilgjengelig, inkluderende og aldersvennlig samfunn, hvor det er godt å leve hele livet.	- Planlegge, og tilrettelegge for, et aldersvennlig og inkluderende samfunn med god tilgjengelighet for alle. - Kartlegge, prioritere og gjennomføre tiltak etter prinsippene om universell utforming med mål om tilgjengelighet for alle i kommunale bygg og offentlig tilgjengelige utearealer.

10 MINDRE ULIKHET

HOVEDMÅL 2.2.

I Ringerike opplever innbyggerne mestring, og alle har mulighet til å delta i kultur-, idretts- og andre fritidsaktiviteter.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET | 4 GOD UTDANNING | 10 MINDRE ULIKHET | 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.2.1. Vi har et variert tilbud av aktiviteter og arenaer for kultur-, idretts- og fritids-opplevelser som er tilgjengelig for alle.	- Tilrettelegge for fritidsaktiviteter i byen og tettstedene og stimulere til mer bredde ved behov. - Tilrettelegge for arenaer og møteplasser for variert uorganisert aktivitet hele året, og som spesielt favner barn og unge. - Tilrettelegge for at alle barn og unge kan delta i minst én selvvalgt fritidsaktivitet, uavhengig av familiebakgrunn, og tilby gratis utlån av fritidsutstyr. - Gi alle mulighet til å ta i bruk og utvikle sine ressurser og ferdigheter, med sikte på økt selvhjulpenhet og opplevelse av mestring, språk- og kulturforståelse. - Legge til rette for et bredt kulturtilbud, stimulere kulturlivet og kulturvirksomheter gjennom samskaping, samarbeid og formidling av kunst og andre kulturuttrykk. - Tilrettelegge for økt fysisk og sosial aktivitet hos grupper med, eller risiko for, redusert funksjonsevne.
2.2.2. Biblioteket er en lavterskel møte-plass og læringsarena som er tilgjengelig for alle, på tvers av alder, bakgrunn, kjønn og etnisitet.	- Utvikle biblioteket som kunnskapsformidler, sosial møte-plass og støttefunksjon for elever og studenter. - Opprettholde desentralisert struktur og videreutvikle meråpent tilbud. - Tilrettelegge for lavterskel arrangement, og sørge for at arrangementer på biblioteket i hovedsak er gratis.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

HOVEDMÅL 2.3.

Ringerike er en av Norges mest spennende vekstregioner, med et bærekraftig næringsliv, som gir høy verdiskaping og anstendig arbeid for alle.

4 GOD UTDANNING | 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR | 10 MINDRE ULIKHET | 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.3.1. Vi skaper én ny arbeidsplass for hver andre netto nye innbygger.	- Være en proaktiv arealforvalter, og legge til rette for god bruk av næringsarealer, sterke klynger og nettverk. - Ha effektiv plan- og byggesaksbehandling av god kvalitet. - Bidra til at innbyggere og næringsliv har den kompetansen som er nødvendig. - Forsterke entreprenørskap i skolen. - Videreutvikle det regionale næringssamarbeidet. - Styrke samarbeidet mellom forskningsmiljøer, studenter, næringer, virkemiddelapparat, kapital og relevante fagmiljøer, samt videreutvikle Luna som kraftsenter for næringsutvikling og vekst. - Samarbeide med næringslivet om å ha et kompetent og effektivt mottaksapparat for nye og eksisterende virksomheter med vekstambisjoner. - Jobbe for tilrettelegging for økt godstrafikk og turisttrafikk på jernbane, herunder opprusting av eksisterende linjer i Ringerike for å kunne oppnå dette. - Ha en oppdatert handlingsplan for næringsutvikling og følge opp denne. Se også mål og strategier under hovedmål 2.7, 4.3, 4.4 og 4.5.
2.3.2. Vi har et variert næringsliv med høy lokal sysselsetning og økt verdiskapning per innbygger.	
2.3.3. Vi har et anstendig, inkluderende og mangfoldig arbeidsliv.	- Som arbeidsgiver være et forbilde for et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv, gjennom arbeidsgiverpolitikk, lønnspolitikk og likestilling. - Sette høye krav til leverandører og samarbeidspartnere i kommunens anskaffelser, og vise nulltoleranse for svart arbeid og sosial dumping.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

HOVEDMÅL 2.4.

Ringerike kommune har god økonomisk bærekraft, god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

4 GOD UTDANNING

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.4.1. Ringerike kommune oppfyller vedtatte handlingsregler for drifts-resultat gjeldsgrad, fondsoppbygging og investeringer.	- Følge statsforvalterens anbefalinger, og kommunestyrets vedtatte handlingsregler i budsjett og økonomi-planarbeidet. - Ha en langsiktig investeringsplan som gir økonomisk forutsigbarhet.
2.4.2. Ringerike kommune har en effektiv tjenesteproduksjon.	- Måle, analysere og sammenligne egne resultater med resultatene fra sammenlignbare kommuner, og effektivisere tjenesteproduksjonen.
2.4.3. Ringerike kommunes virksomheter drifter innenfor budsjetterte rammer.	- Sørge for god økonomioppfølging og rapportering i alle sine virksomheter.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

HOVEDMÅL 2.5.

Ringerike kommune er en attraktiv arbeidsgiver, som tiltrekker seg og utvikler kompetente ansatte.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
4 GOD UTDANNING
13 STOPPE KLIMAENDRINGENE
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.5.1. Ringerike kommune har et godt arbeidsmiljø for alle, og ivaretar de ansattes rettigheter.	- Legge kommunens prinsipper for medvirkning og medbestemmelse til grunn for alt vi gjør. - Jobbe med arbeidsmiljøprosesser i samarbeid med partene i arbeidslivet. - Ha virksomheter som systematisk arbeider med helse, miljø og sikkerhet.
2.5.2. Ringerike kommune har ansatte med riktig kompetanse for å møte dagens og morgendagens behov.	- Utvikle medarbeidere og ledere. - Tilby gode arbeidsbetingelser, karrieremuligheter, spennende fagmiljøer og muligheter for etter- og videre-utdanning og annen kompetanseutvikling for å rekruttere og beholde ansatte. - Legge til rette for en høy andel med høyere utdannelse og fagutdanning.
2.5.3. I Ringerike kommune ønsker vi flest mulig heltidsstillinger, og har heltidskultur som utgangspunkt for all bemanningsplan-legging.	- Sikre at flere ansatte arbeider heltid og har større stillinger. - Sikre at flere ansatte har fagkompetanse. - Redusere bruk av vikarer.

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

HOVEDMÅL 2.6.

Ringerike har en bærekraftig og solid infrastruktur, som gir grunnlag for ønsket utvikling og vekst.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST · 11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN · 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE · 15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.6.1. Vi har solid infrastruktur med god kapasitet og kvalitet som gir grunnlag for ønsket utvikling og gode tjenester til innbyggere og næringsliv.	- Være en ansvarlig eier av bygg, eiendommer, veier, friarealer, infrastruktur for drikkevann og avløp og annen teknisk infrastruktur, og ta vare på, drifte, vedlikeholde og rehabilitere dette på en bærekraftig måte. - Legge langsiktige og helhetlige planer for utvikling av infrastrukturen, basert på prioriteringer i kommuneplanen og arealstrategien. Utvikling av veier og infrastruktur for vann og avløp skal sees i sammenheng. - Ivareta infrastrukturbehov i arealplaner, og sikre gjennomføring av tiltak gjennom rekkefølgebestemmelser. - Forbedre standarden på veinettet og tilhørende gatelysnett. - Jobbe strategisk med utvikling av kommunens eiendommer. For mål og strategier knytta til kommunale bygg, se hovedmål 4.5.
2.6.2. Ringerike kommune velger gode og bærekraftige løsninger som på sikt gir mindre utgifter til drift og vedlikehold.	- Bruke miljøvennlige byggematerialer av god kvalitet som har lang levetid og krever lite vedlikehold, samt velge materialer og løsninger som gir lave utslipp fra transport. - Sørge for helhetlige og koordinerte løsninger for overvannshåndtering. Bruke blågrønn overvanns-håndtering på egen eiendom, og sette krav om dette i arealplaner og utbyggingsavtaler.
2.6.3. Vi har bredbåndstilbud i tråd med nasjonale målsettinger. Ringerike kommune skal sørge for at alle innbyggerne har til-fredsstillende datalinjer og tilgang.	- Legge til rette for at kommersielle aktører kan tilby innbyggere og næringsliv bredbånd (mobil eller fiber/kabel) med god kapasitet. Dette kan skje gjennom å samordne gravearbeid, ha smidige søknadsprosesser, å tilby ledig kapasitet i kommunens egen infrastruktur, samt søke om statlig støtte. - Bidra til å bygge ut internettilgangen for innbyggerne uansett hvor de bor i kommunen.

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

HOVEDMÅL 2.7.

I Ringerike satser vi på grønn omstilling og innovasjon for å møte framtidas utfordringer.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST
13 STOPPE KLIMAENDRINGENE
15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
2.7.1. Vi tenker nytt, og vårt samfunn og næringsliv gjør grønn omstilling og smart ressursbruk til sitt fortrinn.	- Være en pådriver for et framtidsrettet og bærekraftig næringsliv, herunder støtte oppunder innovativ nærings-utvikling basert på lokale naturressurser, utnyttelse av overskuddsvarme fra kraftintensiv industri, det grønne skiftet i landbruket og bærekraftig reiseliv. - I samarbeid med næringen arbeide for en bærekraftig forvaltning av skogen og effektiv bygging av framtidas skogressurser. - Være en pådriver for sirkulærøkonomi og smart ressursbruk. - Være en pådriver for økt gjenbruk og kildesortering i samarbeid med, blant annet, renovasjonsselskapet HRA og BUA Ringerike.
2.7.2. Ringerike kommune jobber systematisk med innovasjon for å skape gode og bærekraftige løsninger og tjenester.	- Ha en robust digital grunnmur som grunnlag for å utvikle innovative tjenester. - Ha riktig kapasitet og kompetanse for å drive et systematisk arbeid med innovasjon og tjenestedesign. - Bruke mulighetene som ligger i innovative offentlige anskaffelser.

3 Sosial bærekraft

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

Bærekraftsmål:
Gjøre byen og lokalsamfunna våre inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

Bærekraftsmål:
Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

4 GOD UTDANNING

Bærekraftsmål:
Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

HOVEDMÅL 3.1.

Ringerike er en attraktiv bokommune med inkluderende og trygge lokalsamfunn, og Hønefoss som en sterk regionhovedstad.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR · 10 MINDRE ULIKHET · 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE · 15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.1.1. Vi har en bærekraftig vekst, og en konsentrert arealutvikling i by og tettsteder som gir muligheter for korte reiser i hverdagen.	- Utvikle kommunen i tråd med arealstrategien. - Styrke utviklingen i Hønefoss, Heradsbygda, Haugsbygd og tettstedene Hallingby, Nes, Sokna,Tyristrand og Åsa, med tilbud og tjenester som dekker innbyggernes daglige behov. Det skal også være et fokus på en videre utvikling av de mindre bygdene i kommunen. - Bygge oppunder nytt stasjonstorg på Ringeriksbanen og sikre god tilknytning til sentrum og boligområder, både gjennom kollektivtransport og attraktive gå- og sykkelvennlige akser.
3.1.2. Hønefoss er en attraktiv by for alle, og en sterk regionhovedstad.	- Utvikle Hønefoss som handelsby, universitetsby, kulturby, stasjonsby og regionhovedstad i Ringeriksregionen. - Gjøre Hønefoss mer tilgjengelig og levende, og ivareta og formidle byens historie. - Skape og ivareta strøkskarakter gjennom en helhetlig utvikling.
3.1.3. Ringerike er et trygt sted å være, og har god beredskap	- Ha gode og oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser og forebygge tap av liv og helse eller skade på miljø og materielle verdier, gjennom systematisk og helhetlig samfunnssikkerhetsarbeid. - Ha god beredskap for å takle de hendelsene som likevel kan oppstå. - Ha samfunnskritiske funksjoner strategisk plassert for å løse samfunnets behov. - Samarbeide med politi og andre offentlige etater, frivillighet og næringsliv for et tryggere samfunn. - Ha et mangfoldig kriminalitetsforebyggende arbeid rettet både mot enkeltpersoner, sosiale miljø og å skape fysiske omgivelser som er trygge, oversiktlige og inkluderende. - Tilrettelegge for at Ringerike er en trafikksikker kommune.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

HOVEDMÅL 3.2.

Ringerike har helhetlige og bærekraftige transportløsninger, der flest mulig går, sykler og kjører kollektivt.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR · 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE · 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.2.1. Vekst i persontransport i Hønefoss-området, tas med kollektiv, sykkel og gange. Andelene er økt til minst 9 prosent syklende, 20 prosent gående og 6 prosent som tar buss i Hønefossområdet. Andelene skal også være økende i tettstedene.	- Planlegge for en arealutvikling som gjør at folk kan gå og sykle i hverdagen, og som bygger oppunder kollektiv-tilbud og kollektivknutepunkt. - Gjennomføre tiltak som fremmer bruk av gange, sykkel og kollektivt både i Hønefoss og tettstedene, herunder bedre fremkommelighet for busser. - Legge til rette for at Randsfjord- og Roabanen kan tas i bruk for persontrafikk i framtida. - Sikre at kommunal, fylkeskommunal og statlig infra-struktur ses i sammenheng, og påvirke gjennom innspill til nasjonale og fylkeskommunale planer.
3.2.2. Vi har et sammenhengende gang- og sykkelveinett, hvor det er trygt og attraktivt å gå og sykle.	- Gjennom overordna planlegging legge til rette for sammenhengende gang- og sykkelveier i byen, tett-stedene og mellom disse, samt forbindelser som knytter Ringeriksregionen sammen. - Legge til rette for effektiv kollektiv-, gange- og sykkel-adkomst til Hønefoss stasjon, sentrum og andre større arbeidsplasser og besøksintensive institusjoner. - Etablere og ivareta et godt og trafikksikkert gang- og sykkelveinett, inkludert fortau og nødvendig belysning.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

HOVEDMÅL 3.3.

I Ringerike har alle tilgang til grøntområder, vann og vassdrag for lek og rekreasjon.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 10 MINDRE ULIKHET · 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE · 15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.3.1. Vi har tilgjengelige områder for nærturer og friluftsliv der folk bor.	- Ivareta og sikre tilgangen til vann, vassdrag og grøntområder som er viktige for innbyggerne. Herunder bade- og fiskeplasser, parker, lekearealer, blågrønne strukturer og andre friområder. - Legge til rette for bærekraftig bruk av mye brukte arealer for å hindre forsøpling, farlige trafikkforhold og slitasje. - Legge til rette for gode og trygge lekeplasser, badeplasser og friområder. - Overvåke kvalitet på badevann og registrere luft- og støyforurensing.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

HOVEDMÅL 3.4.

Ringerikes kulturarv brukes, formidles og tas vare på for framtidige generasjoner.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.4.1. Vern, formidling og bærekraftig bruk av Ringerikes kulturarv og kulturmiljøer bidrar til økt attraktivitet, stedsidentitet og skaper opplevelser for innbyggere og besøkende.	- Ha kunnskap om og oversikt over kulturmiljøer av kommunal, regional og nasjonal verdi, for å sikre vern og bærekraftig bruk av disse. - Prioritere et utvalg av kulturmiljøer av kommunal verdi, som skal tas vare på for å sikre et representativt bilde av Ringerikes eldre og nyere historie. - Stimulere til felles innsats for skjøtsel, formidling og bruk av kulturarv og kulturmiljøer. Legge til rette for at kulturarv og kulturmiljøer kan være en ressurs for reiselivsnæringen, og i by og lokalsamfunn. - Være en forsvarlig forvalter av fredede og verneverdige bygg og andre kulturmiljøer på kommunens eiendommer.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

HOVEDMÅL 3.5.

I Ringerike jobber vi forebyggende i alt vi gjør, og prioriterer tidlig innsats for å sikre god psykisk og fysisk helse og livskvalitet for alle.

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
10 MINDRE ULIKHET
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN
15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.5.1. Innbyggerne lever selvstendige liv og opplever mestring i hverdagen.	- Gi tjenester på rett nivå, med fokus på tidlig innsats. - Bruke velferdsteknologi for å gjøre innbyggerne mer selvhjulpne. - Arbeide for at innbyggerne aktivt skal planlegge egen alderdom. - Sørge for avlastning, informasjon og støtte til pårørende. - Bruke frisklivs- og mestringstilbud for å fremme god helse og livskvalitet.
3.5.2. Det er et godt samspill mellom familieomsorg, det sivile samfunn og offentlige tjenester.	
3.5.3. Vi har omgivelser som legger til rette for sosialt fellesskap, tilhørighet og fysisk aktivitet.	- Drive holdningsskapende arbeid om tobakksbruk, rus, kosthold og fysisk aktivitet. - Gjennom planlegging og drift legge til rette for fysiske omgivelser som fremmer god helse og livskvalitet. Dette gjelder tilgang til offentlige rom som parker og lekeplasser, nærmiljøanlegg, natur- og grøntområder, bygninger, gang- og sykkelveier og andre fysiske omgivelser. Se strategier også under hovedmål 2.1, 2.2, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 3.8, 4.1 og 4.2.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

HOVEDMÅL 3.6.

Ringerike kommune har gode og trygge helse- og omsorgstjenester tilpasset innbyggernes individuelle behov.

10 MINDRE ULIKHET

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.6.1. Ringerike kommune har tjenester som bygger på reell medvirkning, og som tar utgangspunkt i den enkeltes behov og ressurser.	- Gi informasjon som avklarer forventninger om tjeneste-tilbudets kvalitet og omfang. - Involvere interesseorganisasjoner, frivillige, pårørende og brukergrupper tidlig i prosesser. - Sikre at brukeren opplever sømløse tjenester. - Bruke hverdagsrehabilitering som en etablert metodikk. - Plassere brukere på rett plass i omsorgstrappen uavhengig av kostnader. Det skal sørges for tilstrekkelig antall omsorgsplasser, både med og uten heldøgns bemanning, og en hjemmetjeneste som bidrar til økt trygghet og god pleie. Hverdagsrehabilitering og annen rehabilitering må intensiveres.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

HOVEDMÅL 3.7.

I Ringerike er det gode oppvekstvilkår for barn og unge.

4 GOD UTDANNING

10 MINDRE ULIKHET

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.7.1. Alle barn og unge opplever inkludering og trygghet i sin oppvekst og fritid.	- Ta hensyn til barns beste jf. barnekonvensjonen. - Legge til rette for en sunn livsstil hos barn og unge. - Identifisere utfordringer hos barn og unge tidlig. - Tilrettelegge for et godt psykososialt leke- og læringsmiljø i barnehage og skole. Ha rett kompetanse for å bistå barnehager og skoler i kompliserte saker. - Følge opp barn som pårørende. - Forebygge og følge opp barn og unges fysiske og psykiske helse, i samarbeid med familie og nettverk. - Arbeide tverrfaglig for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn og unge. Se hovedmål 2.2 for mål og strategier om fritidsaktiviteter og hovedmål 3.8 for mål og strategier om barnehage- og skoletilbud.

4 GOD UTDANNING

HOVEDMÅL 3.8.

Alle barn og unge skal få et barnehage- og skoletilbud av høy kvalitet, som gir trygghet, utvikling, læring og livsmestring i dag og i framtida.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST
10 MINDRE ULIKHET
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.8.1. Alle barn har tilgang til barnehage av høy kvalitet, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen.	- Ha voksne som fremmer positiv sosial utvikling, og forebygger negative handlinger. - Sikre et godt samarbeid med foreldre og foresatte i barnehager og skoler. - Tilrettelegge for læringsarenaer som tar hensyn til den enkeltes forutsetninger og behov, og sikre helhetlige og koordinerte læringsløp. - Fremme økt barnehagedeltakelse blant barn med minoritetsspråklig bakgrunn. - Tilrettelegge for digital lek og læring. - Legge til rette for kulturell lek og læring. - Sørge for at det fysiske miljøet er trygt, legger til rette for fysisk aktivitet og legger opp til nok utfordringer for den enkelte. - Bruke kunnskapsgrunnlag og kvalitetsverktøy for å vurdere og videreutvikle kvaliteten i barnehager og skoler. - Tilrettelegge for at barn og unge utvikler innovative ferdigheter. - Ha kompetanse i barnehager og skoler for barn og elever med store sammensatte behov. - Ha ansatte som oversetter forskning til egen praksis i barnehager og skoler. Se delmål 3.5.3 og 3.7.1.
3.8.2. Barnehagene og skolene har inkluderende leke- og læringsarenaer som fremmer barnas engasjement, motivasjon og læringsglede.	
3.8.3. Ringerike kommune har kompetanse om, og kapasitet for, barn og unge som det allmenne tilbudet ikke strekker til for.	

4 GOD UTDANNING

HOVEDMÅL 3.9.

Det skal legges til rette for at alle skal ha mulighet til å gjennomføre utdanning for å være rustet til framtidas arbeidsliv.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST
10 MINDRE ULIKHET
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
3.9.1. Flere tar fagbrev, fagskoleutdanning, høyere utdanning og etterutdanning.	- Satse på unge talenter for å bygge framtidas fagmiljøer. - Samarbeide med lokale utdanningsinstitusjoner for å utvikle og tilegne oss ny og relevant kunnskap og kompetanse. - Tilby lærlingplasser innenfor varierte fagområder, og bidra til at næringslivet også tilbyr lærlingeplasser. - Bidra til at fylkeskommunen har utdanningsvalg i kommunen som tilfredstiller behovet lokalt. - Sikre kvalitet i kommunens voksenopplæring og introduksjonsprogram.

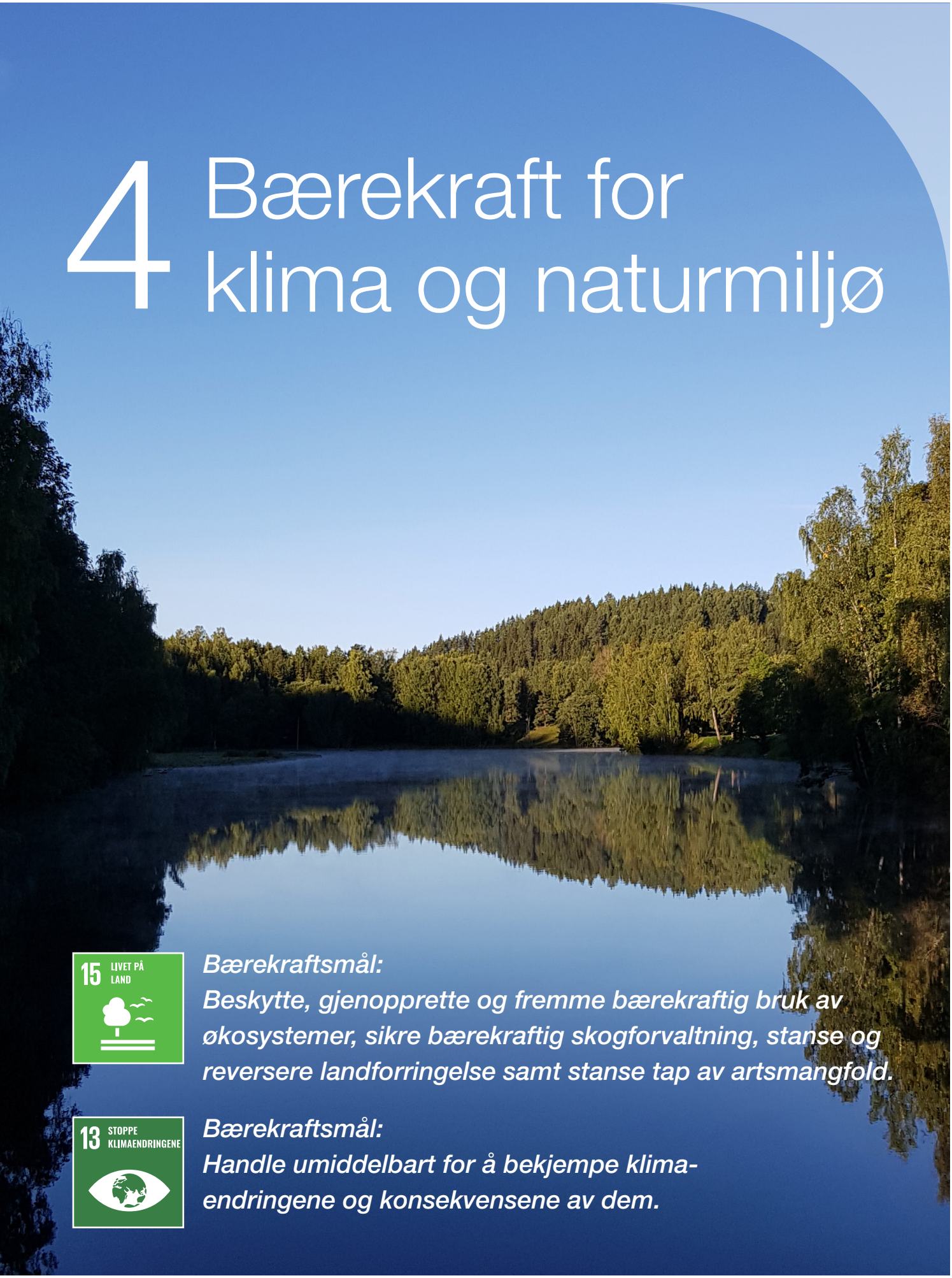

4 Bærekraft for klima og naturmiljø

Bærekraftsmål:
Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Bærekraftsmål:
Handle umiddelbart for å bekjempe klima-endringene og konsekvensene av dem.

15 LIVET PÅ LAND

HOVEDMÅL 4.1.

Ringerike tar vare på naturmangfold, økosystemer, friluftsområder og landskap gjennom bærekraftig bruk og vern.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.1.1. Ringerike har en bærekraftig forvaltning av naturmangfold, økosystemer, leveområder for truede arter, friluftlivsområder og landskap.	- Legge til rette for en kompakt arealutvikling i tråd med arealstrategien, og ta i bruk arealregnskap som styringsverktøy. - Øke kunnskapsgrunnlaget om truede og sårbare naturtyper og arter. - Veie hensynet til truede og sårbare naturtyper og arter tungt i arealplanlegging og andre saker etter plan- og bygningsloven. Bevare, og der mulig restaurere, helhetlige og funksjonelle økosystemer. - Vektlegge å bevare store, sammenhengende natur- og friluftlivsområder, og vurdere å fastsette langsiktige grenser for utbygging mot disse i kommuneplanens arealdel, for eksempel en øvre grense for utbygging i fjellet. - Tilrettelegge for turområder og rikt naturmangfold i skog, friområder og kantsoner mot vassdrag i forvaltningen av egne eiendommer.
4.1.2. Vi har et rikt artsmangfold, vi hindrer spredning av fremmede arter og tar vare på artene som naturlig hører til i Ringerike og forhindrer at disse dør ut.	- Stille krav til beplantning, grønne tak og blågrønne overvannsløsninger i arealplaner og egne utbygginger, for å sikre leveområder for blant annet fugler og insekter. - Legge til rette for pollinerende insekter i skjøtselsplaner for kommunens eiendommer. - Vektlegge hensynet til naturtyper som er viktige leveområder for pollinerende insekter i plan- og byggesaker. - Oppfordre til bruk av støtteordninger i landbruket, rettet mot bevaring av pollinerende insekter og artsmangfold. - Samarbeide med HRA for å øke kunnskapen om fremmede arter i hageavfall, og for å hindre spredning av dem. - Vurdere tiltak for å redusere spredning av fremmede arter ved masseforvaltning, og sette krav til massehåndtering i plan- og byggesaker. - Arbeide for å bekjempe utvalgte fremmede arter med stort skadepotensial.

15 LIVET PÅ LAND

HOVEDMÅL 4.1. (forts.)

Ringerike tar vare på naturmangfold, økosystemer, friluftsområder og landskap gjennom bærekraftig bruk og vern.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.1.3. Vann og vassdrag har god eller svært god miljøtilstand, og innbyggerne har tilgang til å bruke vassdrag og omkringliggende områder på en bærekraftig måte.	- Øke kunnskapen om tilstanden i vassdragene via overvåkning og problemkartlegging for å kunne målrette tiltak. - Ha en helheltig og økosystembasert vannforvaltning, basert på nedbørsfelt. - Kreve at tiltakshaver gjennomfører kartlegging og tiltaksovervåking i vassdrag som blir påvirket av inngrep. - Sikre strandsonen og kantvegetasjon mot vann og vassdrag, bevare våtmark, og være restriktiv med å gi dispensasjoner i 100-metersonen. - Bruke blågrønne overvannsløsninger og vurdere åpne bekker for å redusere kostnader og forurensing, og fremme naturmangfold.
4.1.4. Ringerike har et rikt og mangfoldig kulturlandskap.	- Øke mosaikken i landskapet gjennom helhetlig planlegging, og ved å ta vare på grønne korridorer og varierte naturtyper. - Stimulere til å ta i bruk og ta vare på viktige naturtyper i kulturlandskap, for eksempel slåttemark og slåtteeng. Informere om relevante støtteordninger. - Ta vare på tradisjonelle bygninger og andre kulturminner i landbruket. - Veie hensynet til verdifulle kulturlandskap tungt i plan- og byggesaker.

15 LIVET PÅ LAND

HOVEDMÅL 4.2.

Ringerike arbeider for å hindre ny forsøpling og forurensing, og rydder aktivt opp i eksisterende problemer.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.2.1. Ringerike har lite avfall på avveie.	- Utarbeide og følge opp en handlingsplan mot forsøpling. - Hindre utslipp og spredning av plastholdig løst fyll-materiale fra egne idrettsbaner, og fremme at andre eiere av idrettsbaner gjør det samme.
4.2.2. Vi har lite forurensing til vann, grunn og luft, og lite støy- og lysforurensing.	- Sammen med næringa, arbeide for at det blir lite avrenning fra jord- og skogbruk. Bruke kunnskapsdeling, støtteordninger og ny teknologi. - Fortsette oppgradering av kommunale avløpsystemer og oppfølging av spredt avløp og ha et godt samarbeid mellom de ansvarlige for kommunalt avløp og spredt avløp i kommunen. I planlegging ta hensyn til vannmiljøets tålegrense og hva som totalt sett gir gode av avløps-løsninger. - Gjennomføre kartlegginger for å avdekke miljøgift-forurensing i vann og grunn, og prioritere opprydnings-tiltak ved behov. - Forebygge forurensning til grunn, vann og vassdrag gjennom bruk av kommunens verktøy som plan- og forurensningsmyndighet. - Forebygge forurensning til vann og vassdrag ved å legge vekt på god overvannshåndtering tidlig i planleggingen, i byggesaker og i drift/vedlikehold av kommunale veier, sluk og sandfang. - Sikre god lokal luftkvalitet, og redusere ulemper fra støy og lysforurensing ved å ta det tidlig inn i all planlegging.

15 LIVET PÅ LAND

HOVEDMÅL 4.3.
Ringerike øker matproduksjonen på en miljøvennlig og bærekraftig måte.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.3.1. Ringerike tar vare på natur, dyrka og dyrkbar mark og har en nullvisjon for nedbygging av matjord.	- Praktisere et strengt jordvern. Se punkt 5 i arealstrategien. - Bidra til at andelen dyrka mark øker, uten at det går på bekostning av truet eller sårbar natur. - Stimulere til økt bruk av beiteressursene i utmarka. - Stimulere til urbant landbruk i arealplaner. - Stimulere til å bruke potensialet vi har for lokal matproduksjon, herunder dyrking av grønnsaker, frukt og bær. - Fremme innovative løsninger for å øke matproduksjonen i samarbeid forskningsmiljøer, landbruksnæringen og næringslivet for øvrig. - Jobbe målrettet for å sikre at all matproduksjon er fri for gifter og andre skadelige stoffer.
4.3.2. Matproduksjonen i kommunen har økt.	

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.4.

Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 55 prosent sammenlignet med 2009.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
10 MINDRE ULIKHET
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN
15 LIVET PÅ LAND
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.4.1. Ringerike kommune har gode styringsverktøy, og jobber systematisk for å nå sine mål om reduserte klimagassutslipp.	- Bruke klimabudsjett som styringsverktøy. - Bruke de årlige prosessene med handlingsplan og budsjett til å prioritere tiltak for å nå klimamålene.
4.4.2. Ringerikes klimagassutslipp fra veitrafikk er minst halvert i 2030 sammenliknet med 2009.	- Legge til rette for redusert transportbehov og bærekraftige reisemønstre gjennom kompakt arealutvikling med fortetting i sentrum av Hønefoss, tettsteder og kollektivknutepunkter i tråd med arealstrategien. - Redusere transportbehov gjennom å jobbe for at innbyggere og næringsliv har tilgang til bredbånd med god kapasitet jf. mål om dette under hovedmål 2.6. - Jobbe systematisk for å øke andelen som sykler, går og tar kollektivt, herunder utvikle et sammenhengende, trygt og attraktivt gang- og sykkelveinett, jf. strategier under hovedmål 3.2. - Tilrettelegge for at størst mulig andel av kjøretøyparken består av nullutslippskjøretøy eller biogass gjennom å etablere ladeinfrastruktur, ta redusert parkeringsavgift for elbiler, påvirke næringsliv og innbyggere samt skifte ut kommunens egne kjøretøy. - Påvirke fylkeskommunen til å øke andelen fossilfrie busser i kollektivtrafikken. - Oppfordre næringsliv og offentlige aktører til å redusere utslipp fra varetransport gjennom smart logistikk, og å øke andelen varebiler og tunge kjøretøy med nullutslippsteknologi eller biogass.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.4. (forts.)

Ringerikes direkte klimagassutslipp i 2030 er redusert med minst 55 prosent sammenlignet med 2009.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR · 10 MINDRE ULIKHET · 11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN · 15 LIVET PÅ LAND · 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.4.3. Utslipp fra traktorer, anleggsmaskiner og andre dieseldrevne motorredskaper er redusert.	- Stille krav til at kommunens egne bygg- og anleggsplasser skal være fossilfrie og ha lave utslipp av lokal luft-forurensning. - Stille krav i arealplaner om at private utbyggere skal redusere klimagassutslipp og lokal luftforurensning i bygge- og anleggsperioden. - Samarbeide med landbruksnæringen og påvirke til energi-effektivisering og redusert forbruk av fossile drivstoff.
4.4.4. Utslipp fra jord, dyr og gjødsel i landbruket er redusert.	- Samarbeide med landbruksnæringen og påvirke til klima-tiltak, herunder innen gjødselhåndtering, jordhelse og økt karbonbinding i jord.
4.4.5. Utslipp fra industri, energiforsyning og oppvarming er redusert.	- Samarbeide næringsaktører og påvirke til å gjennomføre klimatiltak. - Håndheve kommunens tilsynsrolle med forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.5.

Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET · 4 GOD UTDANNING · 8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST · 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR · 11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN · 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.5.1. Ringerike kommune har lykkes med å motivere innbyggere og næringsliv til egne klimatiltak slik at klimafotavtrykket til Ringerikssamfunnet er redusert.	- Gjennomføre kampanjer rettet mot innbyggere generelt og barnehager, skoler og næringsliv spesielt. - Stimulere boligeiere og utbyggere til å redusere energi-forbruket og velge framtidsrettede energiløsninger og klimavennlige materialer. - Delta i samarbeidsfora med næringsliv, andre kommuner og fylkeskommunen for erfaringsutveksling og felles innsats for reduksjon av klimagassutslipp.
4.5.2. Ringerike kommune er en pådriver for at det ved etablering av kraftintensiv industri legges til rette for gjenbruk av overskuddsvarme til annen grønn nærings-utvikling.	- Tilrettelegge for etablering av næringsklynger som kan utnytte overskuddsvarme i samarbeid med Ringerikskraft, Vardar Varme, Treklyngen, datasenteraktører, andre aktuelle næringsaktører og partnerne i Luna – arena for næringsutvikling og vekst. - Tilrettelegge for bruk av nær- og fjernvarme som utnytter overskuddsvarme fra datasenter og annen industri.
4.5.3. Nye utbyggingsområder og bygg til boliger og næring er areal- og energi-effektive, og tar i bruk framtidsrettede energiløsninger og klimavennlige materialer.	- Stille krav til redusert energibruk og klimagassutslipp innenfor det handlingsrommet plan- og bygningsloven gir, herunder klimasmarte materialvalg og energiløsninger, samt reduserte utslipp fra bygg- og anleggsvirksomhet. - Legge til rette for enkel og effektiv byggesaksbehandling for klimatiltak. - Ha høye ambisjoner for å redusere klimagassutslipp og energibruk i forvaltning og utvikling av egne eiendommer.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.5. (forts.)

Ringerikssamfunnet reduserer sitt klimafotavtrykk også utenfor kommunegrensene.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
4 GOD UTDANNING
8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN
17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.5.4. Ringerike kommune har innført miljøledelse, og siden utgangen av 2022 er alle kommunens virksomheter sertifiserte som Miljøfyrtårn.	- Gjennom miljøledelsessystemet Miljøfyrtårn jobbe for kontinuerlige miljøforbedringer i alle kommunens virksomheter og følge opp årlige handlingsplaner og rapportering, samt resertifiseringer hvert tredje år.
4.5.5. Ringerike kommune har redusert klimafotavtrykket fra egne innkjøp og anskaffelser.	- Stille klima- og miljøkrav i alle anskaffelser der relevant, jf. anskaffelsesstrategi og miljøledelsessystemet til Miljøfyrtårn.
4.5.6. Ringerike kommune vektlegger lave klimagassutslipp og areal- og energi-effektive løsninger ved utbygging av nye kommunale bygg, herunder skal klima-gassutslipp fra materialbruk være minst halvert sammenlignet med referansebygg.	- I alle kommunale byggeprosjekter vurdere bruk av tre som byggemateriale, og prioritere bruk av trematerialer der det egner seg. - Stille krav til BREEAM-sertifisering med nivå minst very good eller tilsvarende ambisjonsnivå. - Benytte innovative anskaffelser der relevant og premiere meroppfyllelse av klimagassreduksjoner og areal- og energieffektive løsninger i tildelingskriterier. - Vurdere gjenbruk av materialer, inventar og møbler ved både riving, større ombygginger og nybygg. - I alle bygge- og oppussingsprosjekter vurdere bruk av fjernvarme og/eller lokal energiproduksjon.
4.5.7. Ringerike kommune har redusert energibruk i egne eksisterende bygg og kommunale vann- og avløpsanlegg.	- Lage en handlingsplan for energieffektivisering i egne bygg og VA-anlegg, og vurdere bruk av EPC-kontrakter. - Vurdere etablering av enten lokal energiproduksjon eller bruk av fjernvarme i alle oppussingsprosjekter.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.6.

Ringerikes natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

15 LIVET PÅ LAND

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.6.1. Vi forvalter areal, skog og naturressurser på en bærekraftig måte, og legger til rette for et høyt opptak av karbon og lave klimagassutslipp.	- Ha oversikt over viktige naturlige karbonlagre som våtmarker, myrer og skog og prioritere høyt ikke å åpne for utbygging eller annen ødeleggelse av slike arealer. - Ivareta myrområder, og vurdere å fremme restaurering av forringede myrer. - Aktiv støtte til skogbruket i nyplanting og ungskogpleie, da god skogskjøtsel øker karbonopptaket.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

HOVEDMÅL 4.7.

Ringerike er godt rustet til å takle klimaendringene som forventes fram mot 2100.

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET
9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN
15 LIVET PÅ LAND

SÅNN VIL VI HA DET	RINGERIKE KOMMUNE SKAL:
4.7.1. Vi har redusert risikoen for at flom og skred gir tap av liv og helse, samt ødeleggelse av infrastruktur og andre materielle verdier.	- Sikre at det ved behandling av arealplaner, byggesaker og søknader om andre tiltak tas høyde for et endret klima, samt påse at det er dokumentert tilstrekkelig sikkerhet mot flom- og skred - Unngå å åpne for ny bebyggelse i områder hvor det er utfordrende grunnforhold. - Vurdere behovet for å oppdatere eksisterende arealplaner i lys av ny kunnskap om flom- og skredfare, samt forventede klimaendringer.
4.7.2. Risikoen for skade fra overvann på infrastruktur og eiendom er redusert, og vi bruker blågrønne løsninger for å øke kvaliteten på byrom og uteområder samt at vi fremmer god folkehelse, naturmangfold og mindre forurensning.	- I arealplaner, byggesaker og vurdering av ny vann- og avløpsinfrastruktur sikre god overvannshåndtering i tråd med gjeldende retningslinjer og tre-trinnsprinsippet. Forbedre overvannshåndtering på steder som er spesielt utsatt ved styrtregn.
4.7.3. Våtmarker, myrer, elvebredder og skog som kan dempe effektene av klimaendringer tas vare på.	- Kartlegge økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning, og bruke dette som kunnskapsgrunnlag i arealplanleggingen.

Arealstrategi

Arealstrategien er koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel, og gir overordna føringer for arealutviklingen i Ringerike. Arealstrategien er ikke juridisk bindende.

Framtidig arealbruk er avgjørende for å oppnå en utvikling som er bærekraftig både økonomisk, sosialt og for klima og naturmiljø. Kommunens arealforvaltning skal også ivareta andre mål i samfunnsdelen.

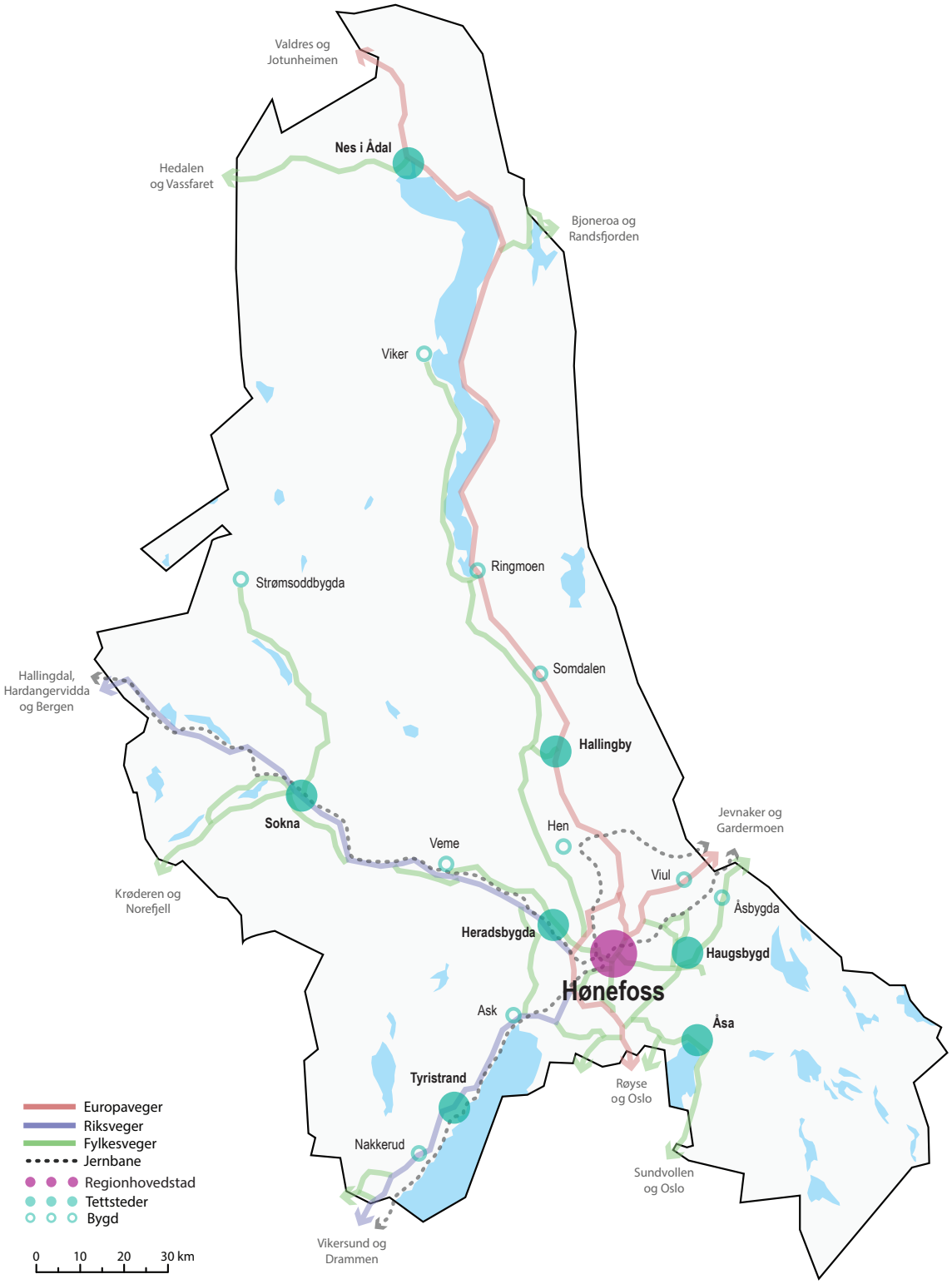

1. Kompakt by- og tettstedsutvikling
   Kommunen skal i sin arealplanlegging legge til rette for en kompakt by- og tettstedsutvikling. Formålet er å redusere press for å bygge ut naturområder og dyrka mark, redusere transportbehov, klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy, gi mulighet for et bedre kollektivtilbud, gjøre at flere kan ha en aktiv hverdag hvor de går og sykler, bidra til levende by- og tettstedssentre og lokalsamfunn og en samfunnsøkonomisk effektiv utvikling av offentlig infrastruktur og -tjenestetilbud.

   Disse stedskategoriene brukes i samfunnsdelen og arealstrategien om stedene i Ringerike kommune:

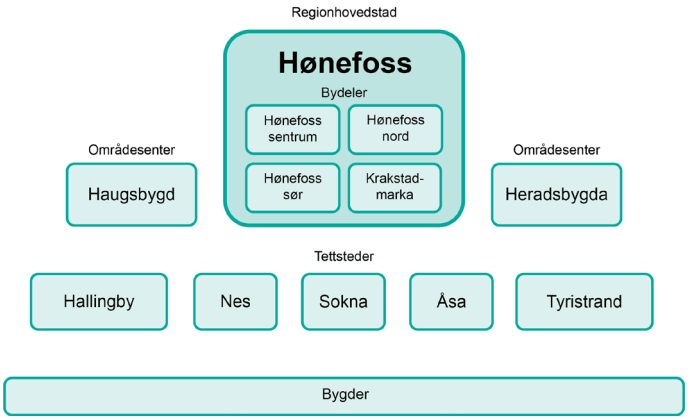

2. Arealutvikling i Hønefoss, Heradsbygda, Haugsbygd og tettstedene
   a. Hønefoss og tettstedene har en avgrensing med en indre og ytre sentrumssone. Hønefoss og områdesentrene Haugsbygd og Heradsbygda har en langsiktig grense for vekst. Avgrensningene er vist i kartene på side 45-53.
   b. Kommunen skal i sin planlegging sikre en utvikling innenfra og ut, og effektiv arealutnyttelse. Fortetting og transformasjon skal skje i de mest sentrale områdene først. Allerede utbygde områder skal vurderes før det åpnes opp for nye områder. Fortetting og transformasjon skal gjøres på en måte som gir gode kvaliteter på byrom og bomiljø.

3. Boligbebyggelse
   a. Sentrumssonene og langsiktig grense for vekst i kartene nedenfor, skal være grunnlaget for planlegging av boligbebyggelsen i kommuneplanens arealdel.
   b. Ny boligbebyggelse skal hovedsakelig lokaliseres ved fortetting og transformasjon i Hønefoss, Heradsbygda og Haugsbygd og tettstedene. Det skal være variasjon i boligtyper og boform.
   c. Majoriteten av boligbebyggelsen skal skje i Hønefoss, Heradsbygda og Haugsbygd.
   d. Grensene må ikke avskjære gode lokale initiativ i bygdene, for en moderat bygging av eneboligområder og enkeltstående eneboliger. Initiativet Åsa 2030 skal følges opp i kommuneplanens arealdel.
   e. Kommunen skal vurdere å ta i bruk arealformålet landbruks- natur og friluftsliv - spredt boligbebyggelse. Konkrete områder for dette avklares i arealdelen.

4. Tilrettelegging for gående og syklende
   a. Kommunen skal legge til rette for sammenhengende gang- og sykkelveier i byen, tettstedene og mellom disse, samt forbindelser som knytter Ringeriksregionen sammen. Dette skal følges opp både i arealplanlegging, utbygging av gang- og sykkelveier langs kommunale veier og innspill til regionale og statlige myndigheter om tilrettelegging langs fylkes- og riksveger.
   b. Strekninger som kan bidra til at mange erstatter bilkjøring med å gå eller sykle og/eller som er viktig for trygge skoleveier skal særlig prioriteres. Kartene på side 46-53 viser eksisterende, manglende og planlagt tilrettelegging for gående og syklende i Hønefoss, Haugsbygd, Heradsbygda og tettstedene.

5. Jordvern

Ringerike tar vare på natur, dyrka og dyrkbar jord og har en nullvisjon for nedbygging av matjord.

a. Kommunen skal ha et strengt jordvern, og ikke tillate at dyrka og dyrkbar mark bygges ned. Det skal også etterstrebes å bevare buffersoner mellom dyrka mark og utbyggingsområder. Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skal kun tillates dersom vitale samfunnsmessige forhold tilsier det, og der alternativ lokalisering ikke er mulig. Ved omdisponering skal det pålegges kompenserende tiltak, som flytting av matjord og etablering av erstatningsarealer.
b. Kommunen skal ved revidering av kommuneplanens arealdel vurdere hvilke områder som tidligere er omdisponert fra landbruks- natur- og friluftsformål (LNF) til utbygging, men som ikke er bebygd, som skal tilbakeføres til LNF.

6. Næringsutvikling

a. Kommunen skal legge til rette for god bruk av næringsarealer, sterke klynger og nettverk. De viktigste satsingsområdene for næringsutvikling er vist i kart på side 45 og omtalt i bakgrunnsdokumentet for arealstrategien.
b. Kommunen skal i sin planlegging legge til rette for nye arbeidsplasser i hele kommunen.
c. Nye kontorarbeidsplasser skal fortrinnsvis etableres i indre sentrumssone i Hønefoss og tettstedene.

7. Masseforvaltning

Kommunen skal gjennom kommuneplanens arealdel, kommunedelplan for masseforvaltning og reguleringsplaner:

a. sikre at ressursene forvaltes i et regionalt, langsiktig og bærekraftig perspektiv som også ivaretar framtidas behov.
b. gi forutsigbarhet for uttaksvirksomhetene og naboer og redusere potensialet for konflikt.
c. sikre at uttaks- og mottaksområder etableres med minst mulig skade eller ulempe for natur og miljø.
d. sikre at overskuddsmasser gjenbrukes på mest mulig miljøvennlig måte.

8. Fritidsbebyggelse

Kommunen skal gjennom kommuneplanens arealdel, ny kommunedelplan for Vikerfjell (Ådalsfjella) og reguleringsplaner:

a. prioritere fortetting og videreutvikling i Vikerfjell og andre etablerte områder for fritidsbebyggelse, før det åpnes for utbygging i nye områder. Majoriteten av ny fritidsbebyggelse skal lokaliseres innenfor kommunedelplanen.
b. fastsette langsiktig utbyggingsgrense for fritidsbebyggelsen.
c. sikre at utvikling av fritidsbebyggelse ivaretar hensyn til friluftsområder, landskap, natur og klima.
d. legge til rette for økt bruk av fritidsboliger.
e. stille kvalitetskrav både til områder og enkeltbygg, og sikre at dette følges opp videre i reguleringsplaner og byggefasen.

9. Rekkefølgebestemmelser

Rekkefølgebestemmelser i kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og reguleringsplaner skal brukes for å styre arealutviklingen i tråd med prinsippene i denne arealstrategien. Herunder sikre etablering av sosial og teknisk infrastruktur og kvaliteter på byrom og bomiljø, samt at dette skjer i riktig og kostnadseffektiv rekkefølge. Omfang og rekkefølge på hvilke nye arealer som åpnes for bebyggelse og anlegg skal samsvare med behov gitt av befolknings- og samfunnsutvikling.

HØNEFOSS, HERADSBYGDA OG HAUGSBYGD

Indre og ytre sentrumssoner og grenser for langsiktig vekst.
Befolkningstetthet, næringsområder og skoler.

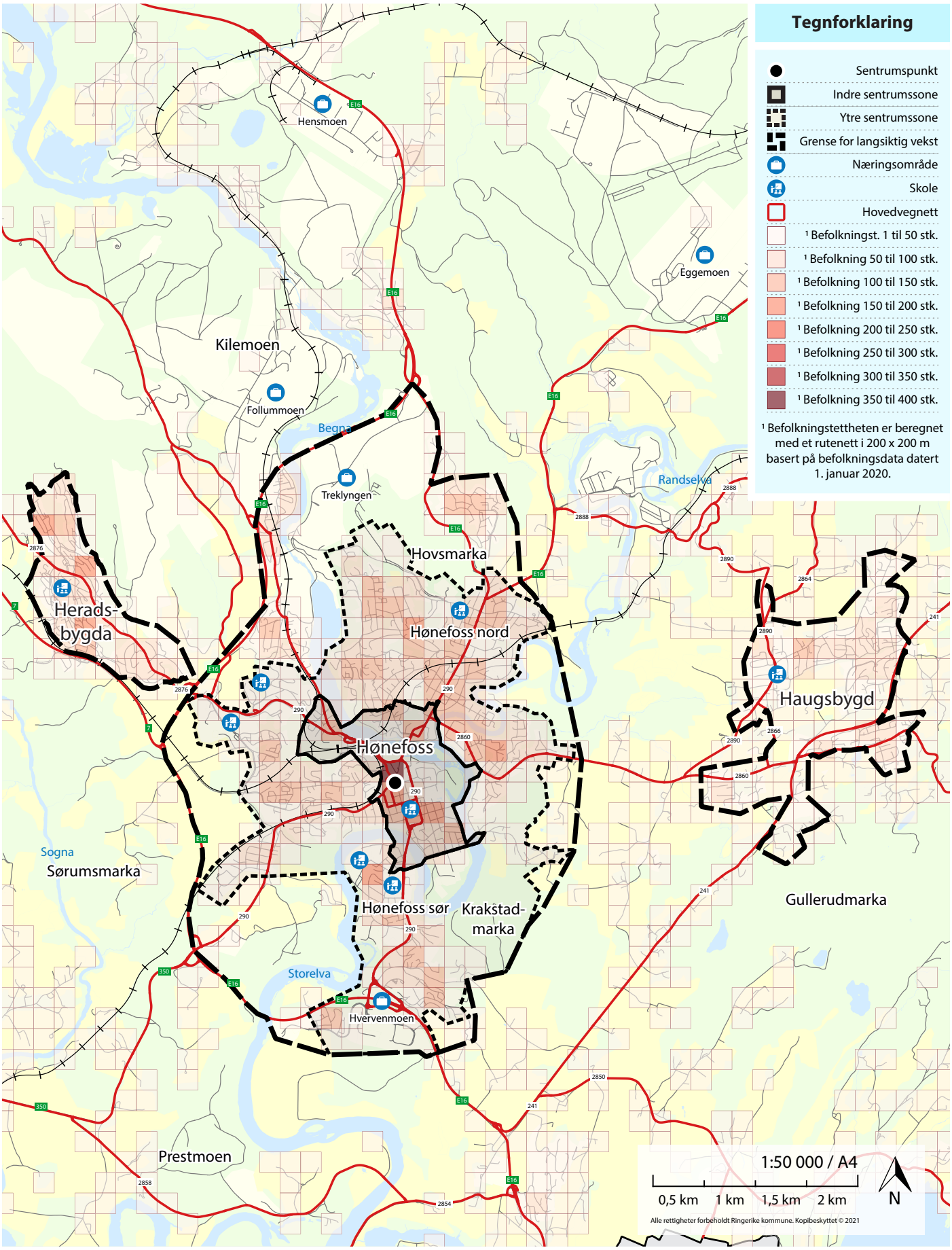

HØNEFOSS, HERADSBYGDA OG HAUGSBYGD

Eksisterende og planlagt hovedsykkelvegnett
med skoler og befolkningstetthet.

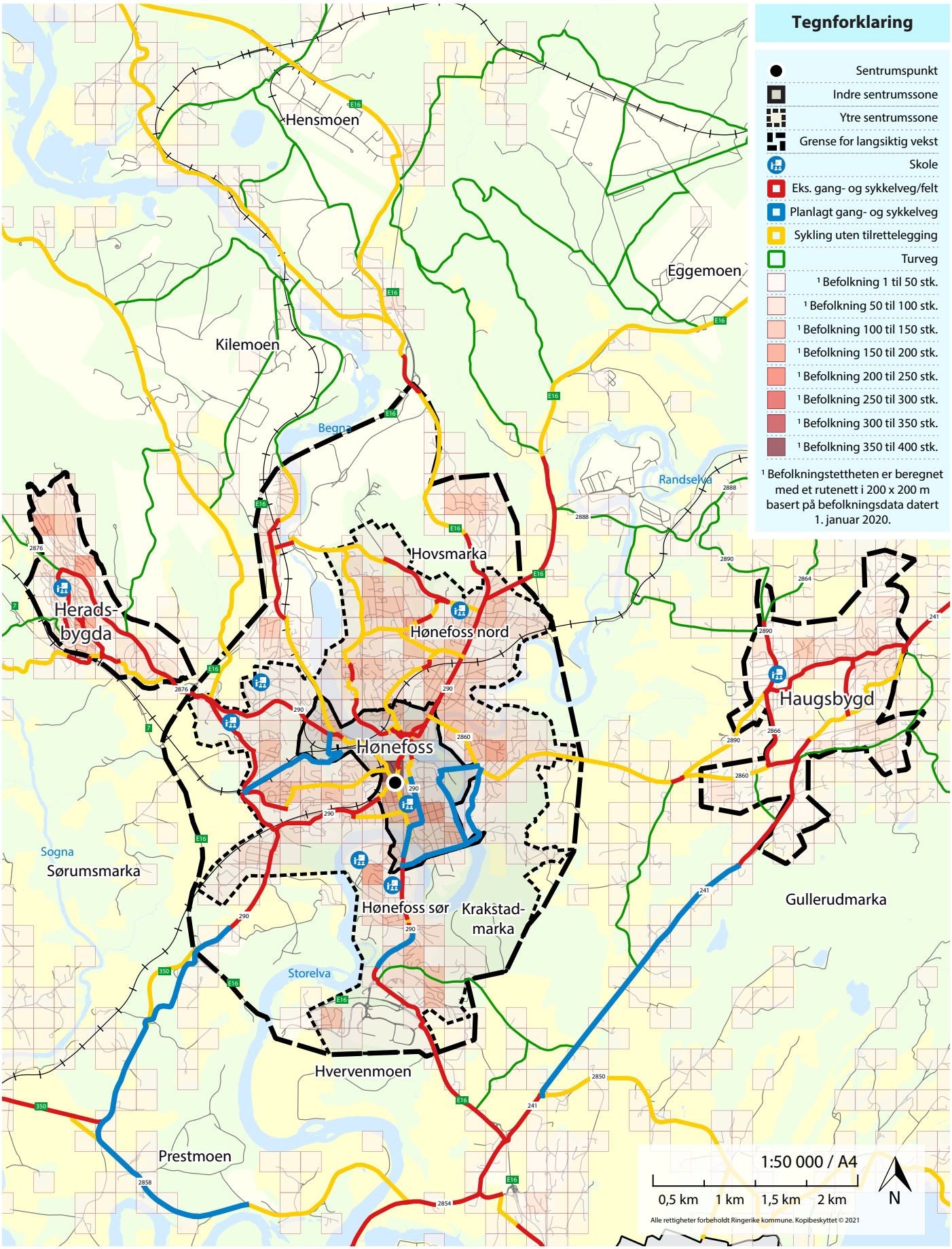

HØNEFOSS

Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

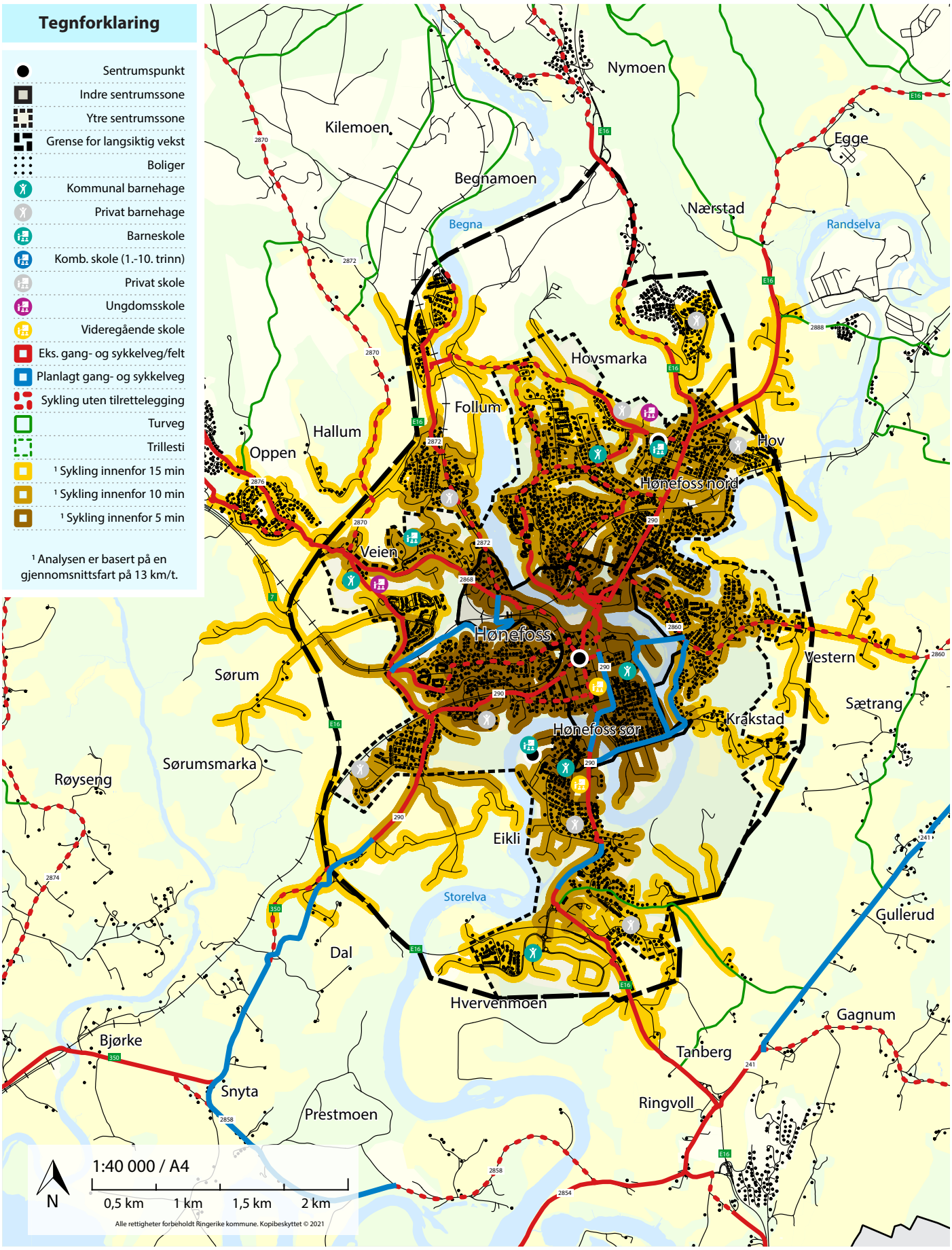

HERADSBYGDA

Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

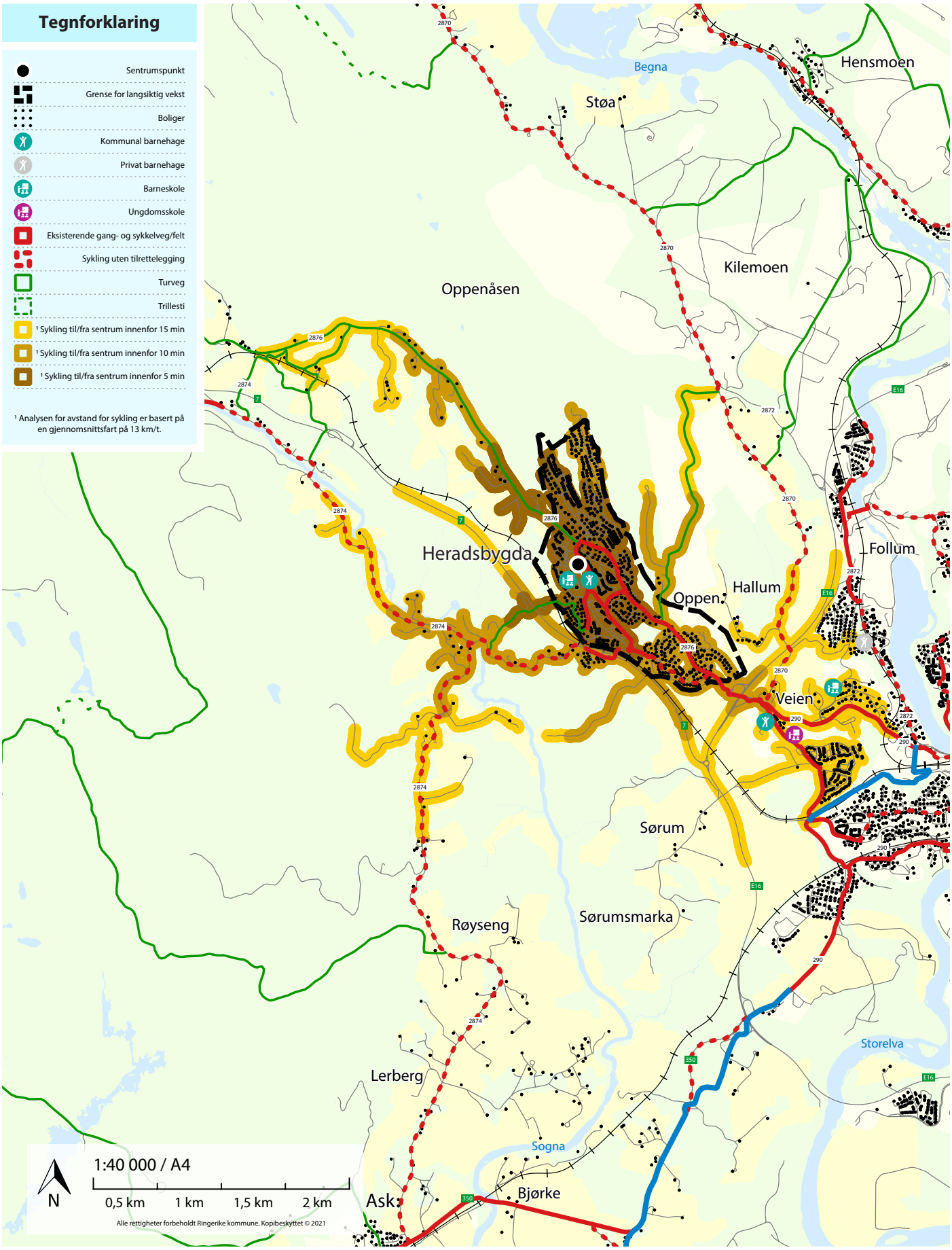

HAUGSBYGD

Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

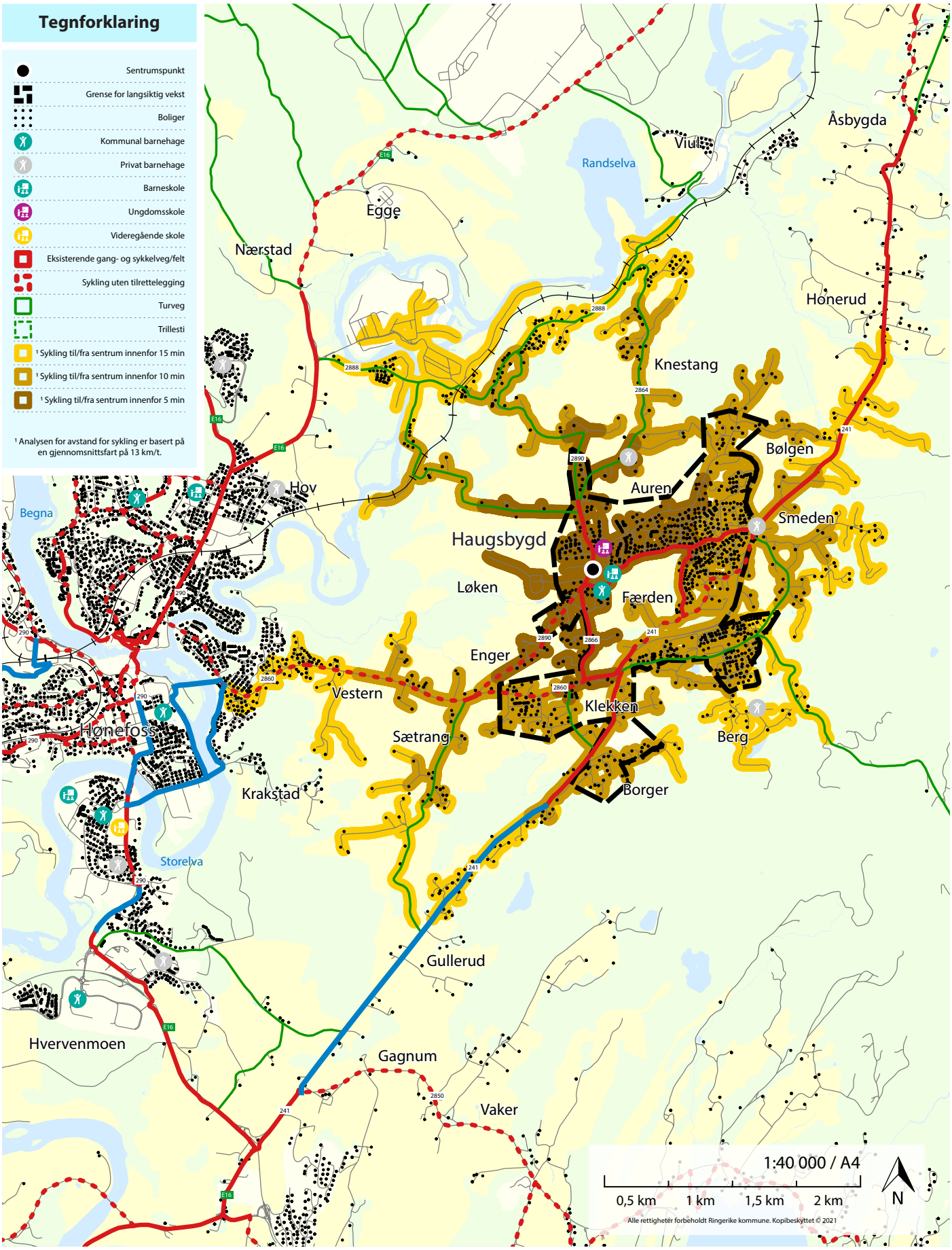

TYRISTRAND

Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

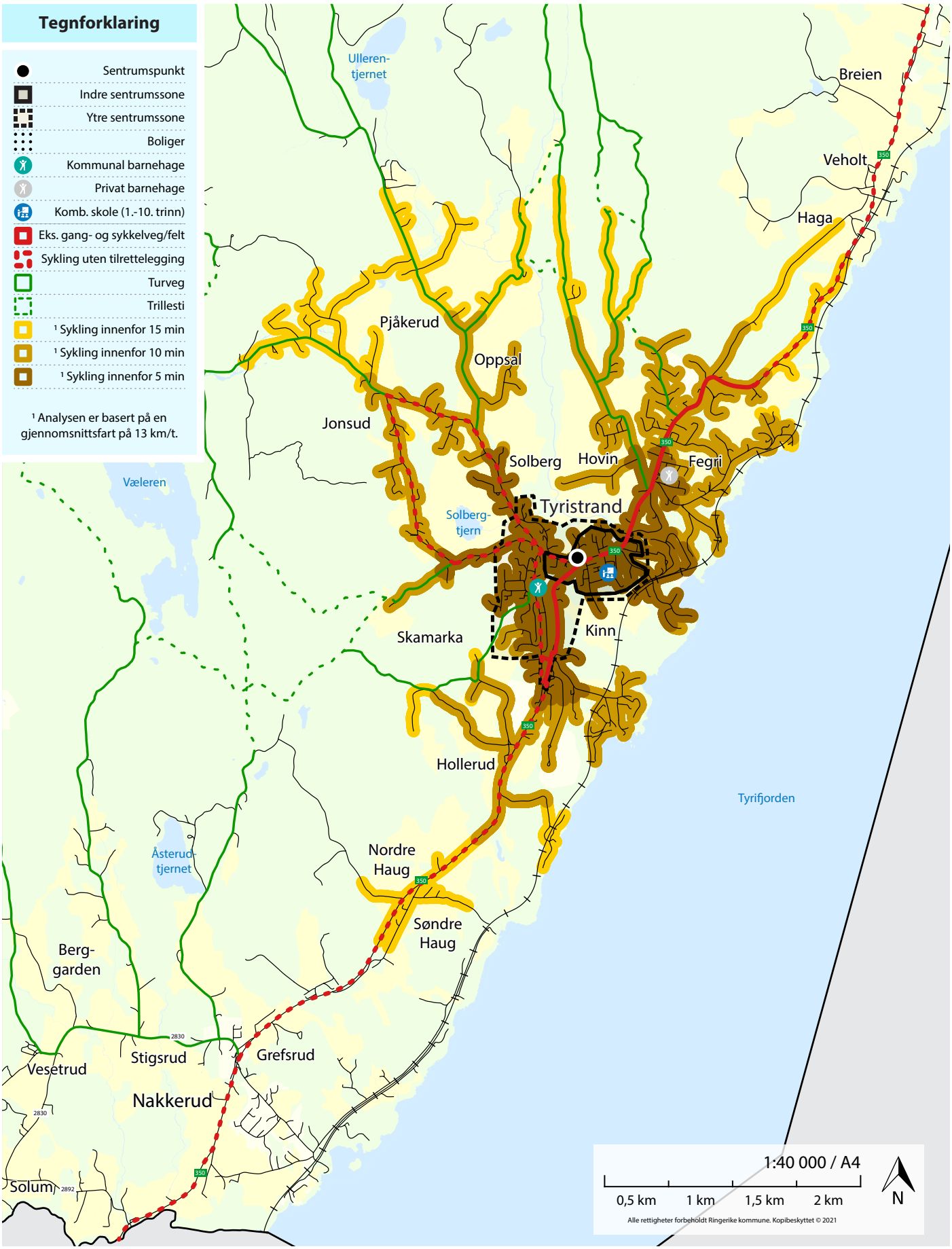

SOKNA
Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

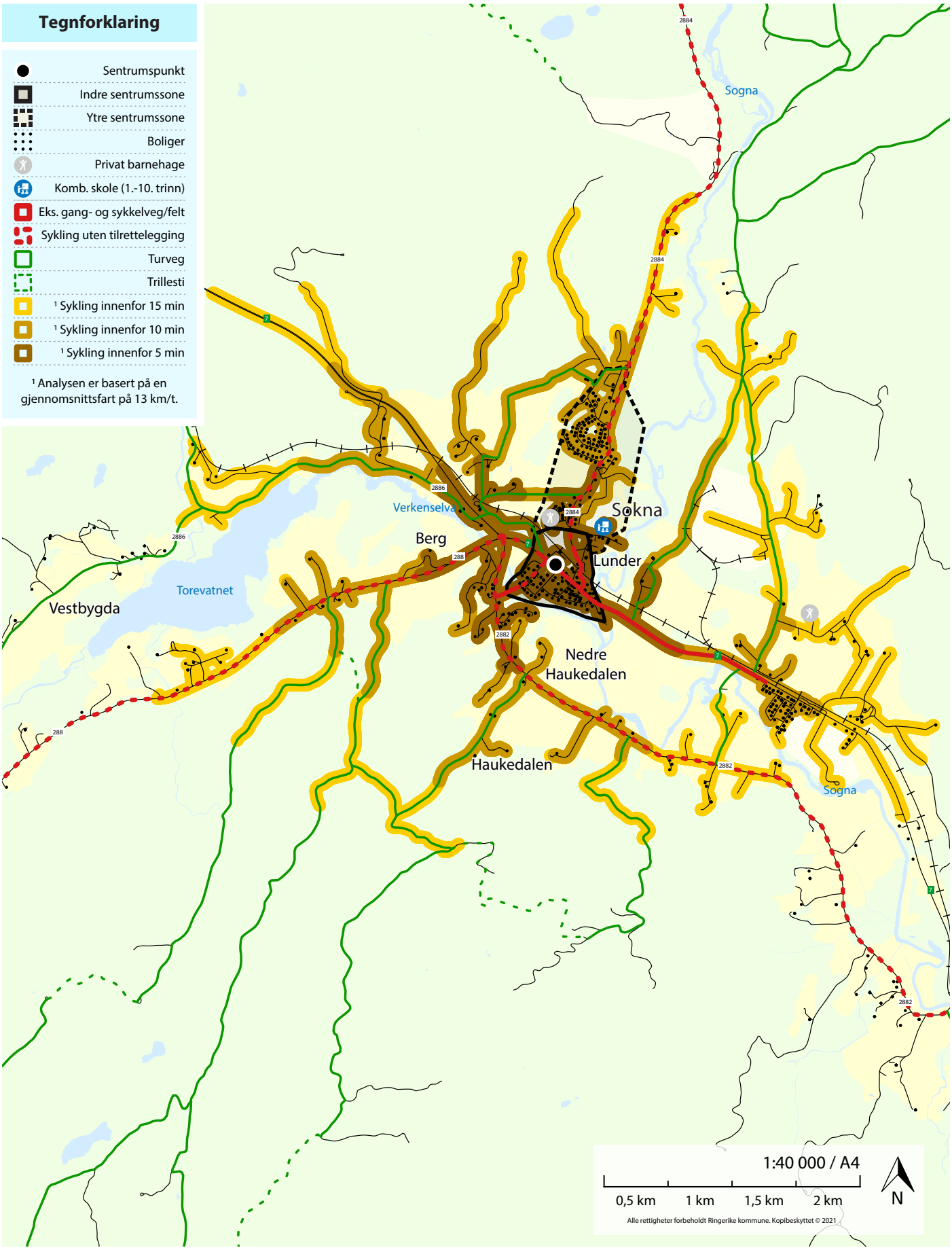

HALLINGBY

Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

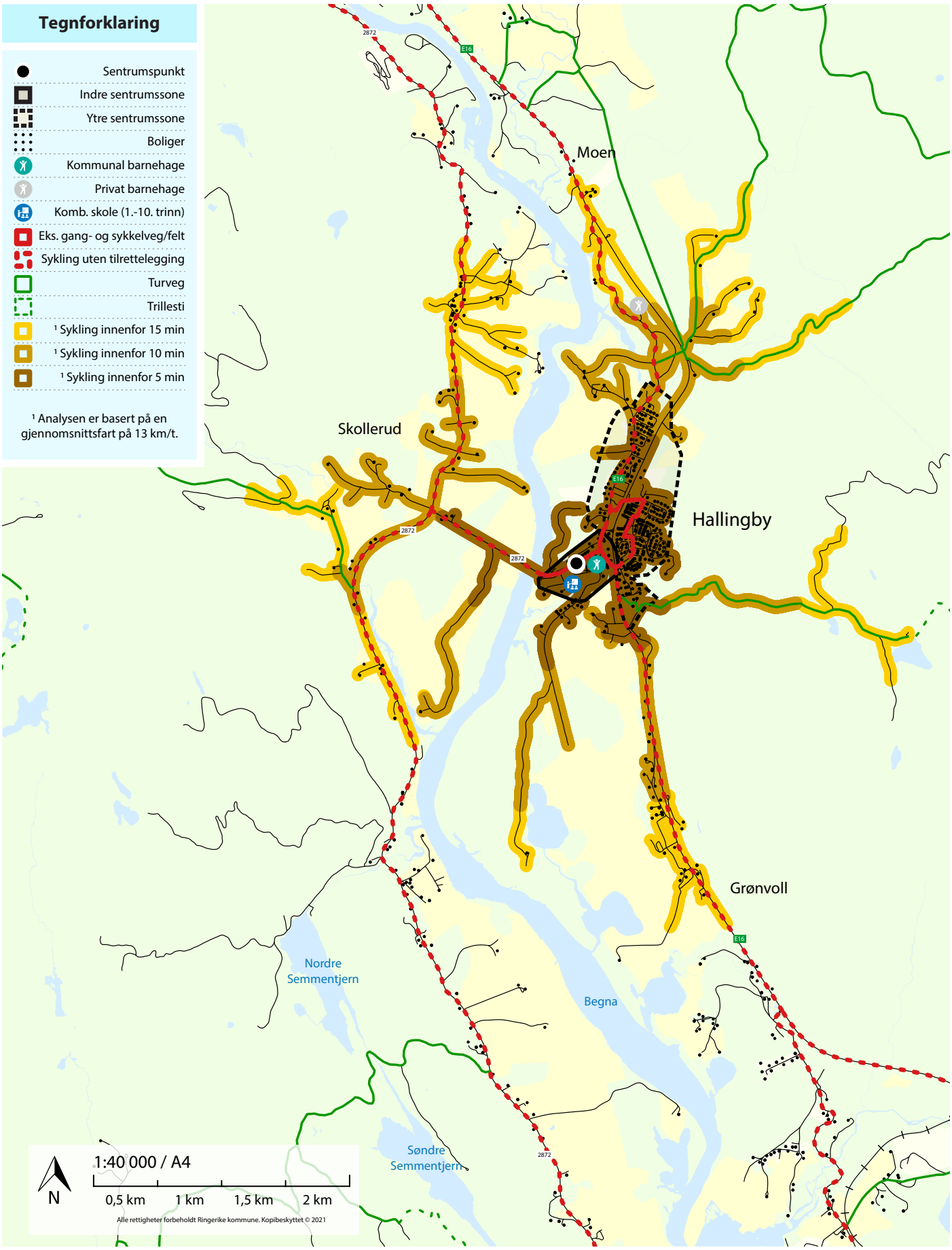

NES
Hovedsykkelvegnett
med angitte avstander for sykling til/fra sentrum.

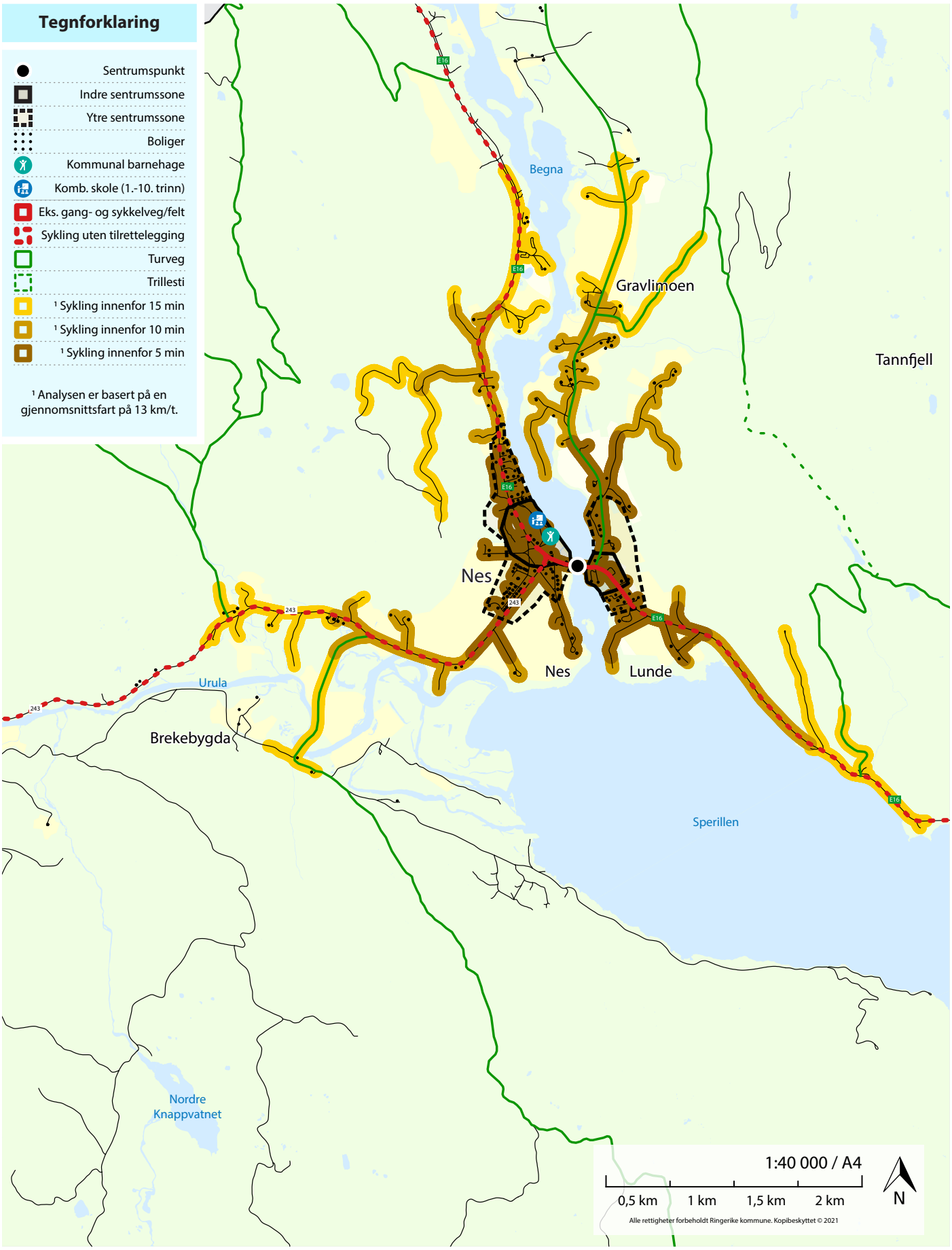

Foto:
Ann Kristin Støveren, Futuria AS
Mona Tenold Lundemo
Ringerike kommune

Layout:
komunik.no

Veien videre

Hva er utfordringene?	Hva skal vi oppnå? Hvordan skal vi jobbe for å nå målene?	Hvordan skal areal disponeres?	Hvordan skal vi jobbe for å nå målene?	Hva skal kommunen prioritere de neste fire åra?	Hva bidrar min virksomhet med?	Hva ble resultatet?
Planstrategi og folkehelseoversikt	**Kommuneplanens samfunnsdel**	**Kommuneplanens arealdel**	**Strategi Temaplan Kommunedelplan Handlingsplan**	**Budsjett og handlingsplan**	**Virksomhetsplan**	**Årsrapport**

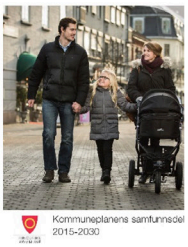

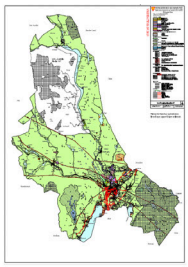

Kommunal planstrategi inneholder en vurdering og prioritering av kommunens planbehov i fireårsperioden.

Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna styringsdokumentet som setter Ringerikes overordna samfunnsmål og strategier for hvordan vi skal jobbe. Samfunnsdelen skal være styrende for prioriteringer i oppfølgende planer.

Kommuneplanens arealdel viser hvordan arealene skal disponeres.

Strategier, temaplaner, kommunedelplaner og handlingsplaner: skal vise hvordan vi skal jobbe for å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel innenfor et avgrenset tema eller område. Inneholder mål, veivalg og planer for tiltak.

Budsjett og handlingsplan utgjør kommuneplanens handlingsdel, og brukes til å planlegge tiltak.

Virksomhetsplaner utgjør den røde tråden fra overordna planer, til hva den konkrete virksomheten skal gjøre.

Årsrapporten gir årlige rapporteringer om resultater.

Medvirkning: www.ringerike.kommune.no/medvirkning
E-post: postmottak@ringerike.kommune.no
Telefon: 32 11 74 00 (sentralbord)

RINGERIKE
KOMMUNE

www.ringerike.kommune.no